

Societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina.

FRAȚII
GEORGE ȘI ALEXANDRU
HURMUZACHI

ȘI
ZIARUL „BUCOVINA”

Un capitol din istoria politică a Bucovinei din anii 1848—1850.

de

TEODOR BALAN,
PROFESOR.

CERNĂUȚI, 1924.

SOCIETATEA TIPOGRAFICĂ BUCOVINEANĂ.

Societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina.

FRAȚII
GEORGE ȘI ALEXANDRU
HURMUZACHI

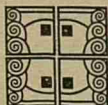
ȘI

ZIARUL „BUCOVINA”

Un capitol din istoria politică a Bucovinei din anii 1848—1850.

de

TEODOR BALAN,
PROFESOR.

CERNĂUȚI, 1924.

SOCIETATEA TIPOGRAFICĂ BUCOVINEANĂ.

Literatura.

Afară de materialul arhivalic reproduș în parte aici au fost consultate următoarele cărți :

Bănescu N.: Corespondența familiei Hurmuzachi cu Gheorghe Bariș, Vălenii de Munte, tipogr. Neamul Românesc 1911.

Bucovina, ziar 1848—1850, Cernăuți.

Czetz Johann: Bems Feldzug in Siebenbürgen in den Jahren 1848 und 1849, Hamburg, Hoffmann und Campe 1850.

Protokolle, stenographische des bukowiner Landtages 1863.

Romanen der österreichischen Monarchie. Wien 1849. Gerold & Sohn 3 volume.

Sammlung der für Ungarn erlassenen allerhöchsten Manifeste und Proklamationen, dann der Kundmachungen der Oberbefehlshaber der Kais. Armee in Ungarn. Amtliche Ausgabe 1850, Ofen, aus der Universitäts Buchdruckerei.

Verhandlungen des österreichischen Reichstages 1848—1849, 2 volume.

Situația politică în Bucovina în anul 1848.

Puține la număr sunt documentele care ne dau deslușiri despre felul cum a luat ființă „Bucovina“, primul ziar românesc din Bucovina. Îndemnul de a înființa un ziar venise, negreșit, dela mișcarea democratică din acel timp. În unele provincii austriace popoarele se răsculară, în schimb în Bucovina spiritele nu erau pe cale de a face revoluție. Aici erau, vezi bine, multe inconveniente potrivite a neliniști populația, dară ele nu erau de natură de a face ca să izbucnească o răscoală.

În urma stăpânirii galițiene asupra Bucovinei elementul rutenesc de aici se înmulțise și-și întărise situația. Deși mai puțin numeros ca Românii, elementul rutenesc din Bucovina, favorizat de împrejurări, la anul 1848 făcu ca dorințele exprimate de el să fie ascultate. Pericolul era iminent ca aceste dorinți, potrivnice celor formulate de Românii acestei provincii, să fie executate.

În Martie 1848 epoca absolutistă în Austria se terminase. Metternich, cancelarul austriac, primise demisia și după depărtarea acestuia împăratul Ferdinand promulgă noua constituție, care era ținută în spirit liberal, democrat. În Viena avea să funcționeze un parlament central, compus din membrii aleși pe cale directă de alegătorii cari nu erau repartizați în colegii electorale. Se puse pe atunci în aplicare sufragiul universal, o instituție care mai târziu fu desființată, pentru a face loc sistemului electoral bazat pe cenș și deosebire socială.

În ce situație politică se afla pe atunci poporul român din Bucovina? Ne întrebăm dacă el era în măsură să-și exercite în toată largitudinea drepturile pe care le primise! La această întrebare nu se va putea răspunde afirmativ decât în parte. Din fiii de boieri mulți terminaseră liceul clasic din Cernăuți și câțiva dintre ei urmaseră cursurile la universitatea din Viena. Între ei se vor aminti îndeosebi tinerii Petrino și frații Eudoxiu, George și Alecu

Hurmuzachi. Aceștia din urmă studiaseră drepturile la Viena și își însușiseră cunoștințele necesare pentru cariera politică. Eudoxiu se mai ocupase foarte mult cu studiul istoriei Românilor și petrecând în Viena mai lung timp, copiase un mare număr de documente privitoare la istoria poporului nostru.

Pe lângă fiii de boieri mai erau tinerii preoți români cari erau în situația de a putea juca un rol politic. Dară ei atunci suferiau de marele desavantajiu de a avea în fruntea diecesei pe un om care nu înțelegea spiritul timpului. Episcopul Hacman era reacționar și ajunsese în conflict cu elementele democrate din Bucovina. Preoțimea română din Bucovina în anul 1848 rămase fără conducător. Îi lipsea șeful firesc. Hacman ținea să umble alte căi decât cele impuse de spiritul timpului. Exista armata, dar dezertase comandantul. Hacman, pentru care în anul 1848 împrejurările erau deosebit de avantajoase, refuzase să se pună în fruntea mișcării democrate susținută puternic de preoțimea din Bucovina, ci împins de un ridicol orgoliu căzuse în păcatul de a opri cursul natural al lucrurilor. El în cele din urmă rămase izolat, căci preoțimea, respinsă de el, se aliase cu alte elemente, mai pricepătoare ale noii situații politice.

Restul poporului român se recruta în cea mai mare parte din țărănime. Aceasta nu primise nici o educație politică. Ea în anul 1848, când i se ceru să aleagă reprezentanți, se găsi în fața unei situațiuni prea grele. Ea nu știa să se servească bine de drepturile pe care le primise. Acționând, ea lucra mai mult din instinct, decât din calcul. Ea judeca chestiunile statului și ale neamului condusă fiind de interesele speciale ale păturii țărănești. Țăranul român din Bucovina în anul 1848 se simțea mai mult țăran decât Român. Suferințele iobăgiei erau încă prea proaspete pentru a putea fi date uitării. În memoria lui erau încă vii toate încălcările de lege comise de boieri, toate privațiunile de natură materială și personală suferite din partea acestora. Ajunși liberi țărani din Bucovina mai mult țineau să lupte contra foștilor lor opresori decât să colaboreze cu ei pentru a putea formula un program politic unitar. Ei pentru boieri nu aveau decât ură, ura servului eliberat, care refuză să întindă mâna aceluia ce atât de mult și atât de greu îl împilase. Preoții fiind aliați cu boierimea, neîncrederea țăranilor se întinse și asupra lor.

Nevoind a colabora cu boerii și cu preoții, țărani din Bucovina respinseră pe fireștii lor conducători. Neavând educația politică necesară, ei nici din mijlocul lor nu găsiră elemente

destul de bine pregătite și instruite. Cum preoțimea din Bucovina era certată cu șeful ei, boerii respinși de țărani, țărani înșiși lipsiți de conducători capabili, marele moment din anul 1848 îi găsi pe Români din Bucovina complet desorganizați, deci nepregătiți.

În aceste condiții de tot desavantajoase avură loc în Bucovina primele alegeri. Țărani mergând drumul lor nu au ales decât deputați țărani, și anume mai ales țărani ruteni, neștiutori de carte și necunoscători ai situației politice. Au fost aleși deputați: Mihaiu Bodnar (țaran român) pentru județul Rădăuților; Miron Ciupercovici (țaran român) pentru județul Câmpulungului moldovenesc; Anton Kral (neamț, directorul liceului din Cernăuți) pentru orașul Cernăuți; Vasile Cârstea (țaran rutean) pentru județul Sadagurii; Luchian Cobilița (țaran rutean, Hușan) pentru județul Câmpulungului rusc; Ioan Dolenciuc (țaran rutean) pentru județul Sucevii; Vasile Morgoș (țaran rutean) pentru județul Coțmanului și George Timiș (țaran rutean) pentru județul Cernăuților. Va să zică au fost aleși deputați șapte țărani și un singur intelectual. N-a fost ales nici un singur boier sau intelectual român. Dacă considerăm naționalitatea atunci Bucovina în parlamentul vienez din anul 1848 a fost reprezentată prin: cinci Ruteni, un Neamț și doi Români¹⁾.

Rezultatul acestor alegeri era dezastruos pentru Români din Bucovina. La caz de nevoie nici un singur deputat bucovinean — afară de deputatul neamț, a cărui atitudine nu se putea ghici — nu ar fi fost în stare să dea parlamentului austriac deslușiri satisfăcătoare asupra situației politice din trecut și prezent a provinciei pe care o reprezentau. Ei asemenea nu erau în stare să formuleze în mod precis dorințele Bucovinei. Dară după formularea de dorinți în scris trebuia să urmeze susținerea lor cu graiu viu în fața deputaților parlamentului. De fapt, cât timp au ținut desbaterile parlamentului austriac din anul 1848, numai singur deputatul bucovinean Anton Kral se avântase la un discurs susținând drepturile Bucovinei²⁾. Ceilalți șapte deputați au preferat să tacă, având atitudinea de privitori.

Un lucru era cert: Bucovina nu trimisese la Viena elementele sale cele mai bine instruite. Cei mai buni fii ai ei fuseseră dați la o parte pentru că masele populare comiseseră marea greșală de a confunda chestiunile trecutului cu cele ale prezentului. Ele respinseră acele elemente, de care trebuia să se servească în acel

¹⁾ Referitor la calitățile deputaților ruteni vezi Anexele XXVII și XXVIII.

²⁾ Verhandlungen des österreichischen Reichstages 1848/49, II. pag. 225.

timp de mare prefacere politică, când se puneau la cale chestiuni de cea mai mare importanță politică. Nefiind apărată, necesitatea deslipirii ei de teritoriul Galiției nefiind elucidată cu destulă putere, Bucovina nu putea să aibă decât un singur viitor: să rămână mai departe un cerc al Galiției.

Situația fiind astfel, a trebuit dezvoltată o activitate din partea elementelor care rămaseră în afara parlamentului. Boerii și intelectualii români din Bucovina, îndeosebi cei aflători în Cernăuți, se întruniră într'un comitet de acțiune începând a dezvolta o propagandă extraparlamentară, în scris și în graiu. Ei afirmară caracterul românesc al Bucovinei, cerură deslipirea Bucovinei de Galiția și constituirea ei cu rangul de provincie autonomă.

În acest comitet de acțiune românesc frații Hurmuzachi erau cei mai influenți. Rolul lor era covârșitor față de cel al celorlalți membri. Soarta înzestrase pe frații Hurmuzachi — e vorba de Eudoxiu, George și Alexandru — cu calități de aproape aceeaș intensitate. Ea nu acumulasă asupra unuia din ei toate calitățile necesare pentru a deveni om mare, ci revărsase aproape în mod egal bunătățile ei asupra tuturor. Alexandru primise temperamentul și era fire de poet, Georgi moștenise corectitudinea, ear Eudoxiu erudiția părinților săi. Ei se completară reciproc. Colaborarea lor între olaltă, unul sprijinind acțiunea celuilalt, era necesară pentru a produce ceva armonic, ceva întreg. Pe toți trei îi unia un intens sentiment național care făcu ca ei în tot timpul activității lor să nu părăsească ideia națională, care le fu steaua conducătoare. Pentru ei Bucovina era românească și prima acțiune ce se va desfășura va avea ca obiectiv: autonomia Bucovinei.

Parlamentul vienez din anul 1848 se întruni în Iulie aceluiaș an. Pentru a informa cercurile guvernamelele austriace ca și pe parlamentari asupra situației în care Bucovina se află și asupra reformelor care neapărat trebuie înfăptuite cu privire la acest cerc al Galiției, Eudoxiu Hurmuzachi, angajat fiind de comitetul de acțiune românesc, publică în nemțește cunoscuta „Landespetition“ adecă memoriul Bucovinei. Acest document, de o covârșitoare importanță pentru Bucovina, fu semnat de aproape toți oamenii de seamă de atunci ai Bucovinei și prezentat împăratului Ferdinand în luna lui Iunie 1848. Se ceru între altele autonomia Bucovinei, înființarea unei diete provinciale pentru Bucovina, biserică autocefală și înființarea unei catedre de limba și literatura română la liceul din Cernăuți.

Cererea aceasta nemulțumi adânc pe cei cinci deputați țărani ruteni din Bucovina, cari se opuneau deslipirii Bucovinei de Galiția și nu doriau înființarea dietei provinciale bucovinene. Totodată ei nu aveau decât foarte puțin interes pentru chestiunile culturale formulate în „Landespetition“.

Pentru a zădărnici acțiunea inaugurată de Românii din Bucovina, cei cinci deputați ruteni începură să facă propagandă intențată înaintând alte cereri. Între ei și țărani rămași acasă se

Bătrânul Doxachi Hurmuzachi cu soția lui Elena.

încinse o vie corespondență. Cum însă parlamentarii ruteni erau analfabeți, ei se serviau pentru alcătuirea de scrisori și cereri de câțiva scribenți obscuri ca: Anton Hermann, Eduard Fügner și Karl Vieweg. La îndemnul acestora mai mulți țărani ruteni, reprezentanți ai comunelor rutene din județul Cernăuților, se întruniră în Cernăuți în ziua de 1 Noemvrie 1848 ținând sfat. Vasile Mogoș lăsă să se alcătuească în Křemsier, unde se afla, o scrisoare datată din 8 Februarie 1849 și o trimise lui Eduard

Fügner din Coțmani provocându-l să spună populației în numele său că Bucovina nu duce lipsa unei diete provinciale și că ea nu va pierde nimic rămânând unită cu Galiția, că doară „Galițienii nu vor transporta în spate casele Bucovinenilor“¹⁾. La 15 Decembrie 1848 deputații ruteni din Bucovina, afară de Luchian Cobilicița, care pe atunci hoinărea prin munții Carpați, înaintară parlamentului din Kremsier o cerere, rugând ca în situația Bucovinei să nu intervină nici o schimbare. „Cu toate că“ zic ei, „preoții, proprietarii mari, intelectualii și burghezii cer în memoriul lor înființarea unei diete provinciale“ noi dorim „ca Bucovina să rămână mai departe un cerc al Galiției“²⁾.

Pentru a reuși cu această cerere deputații ruteni din Bucovina purtară o vie corespondență cu oamenii lor de încredere rămași acasă. Ei cu ajutorul scribenților lor trimiseră scrisori în spre Bucovina, alăturară acestora copii pe cererea adresată de ei parlamentului austriac și rugară pe oamenii lor să strângă din circumscripțiile lor electorale pe toți primarii și „cel puțin șase până la opt oameni din fiecare comună“ pentru că aceștia să ia hotărâri la fel, să le înzestreze cu semnăturile lor și cu pecețile comunelor. Pentru cei analfabeți vor semna cei știutori de carte, cari vor adăoga numele lor lângă al aceluia pe care l-au semnat. Deputații vor ști să recompenseze la vreme pe acei oameni cari se vor trudi călătorind din sat în sat și strângând semnături. Strângând aceste declarații de adeziune înzestrate cu semnăturile oamenilor de pela sate, deputații ruteni au voit să facă a crede cercurile guvernamentale din Viena, că ei reprezintă dorințele întregii Bucovini și că atitudinea lor este secundată cel puțin de majoritatea populației bucovinene. Așa dară prin ei se manifestă adevăratele sentimente de care e cuprinsă populația Bucovinei.

Apelul deputaților ruteni adresat oamenilor de încredere din circumscripțiile lor electorale, a fost urmat cu exactitate. În județul Cernăuților și al Coțmanului scribentul Karl Vieweg reuși să strângă semnăturile oamenilor din 28 comune, aceștia adaogând și pecețile comunelor. Primarul satului Cernauca, moșia Hurmuzăchenilor, nu apăruse, asemenea pecetea acestui sat nu a putut fi adăogată. În moșiune se zice că preoții, proprietarii mari, intelectualii și orășenii „s'au înțeles și doresc numai decât ca Bu-

¹⁾ Documentele inedite citate aici vor fi publicate în colecția noastră „Documente bucovinene“.

²⁾ Nu este trecut în procesul verbal al ședințelor parlamentului, există numai ca foaie volantă.

covina să fie despărțită de Galiția, noi însă nu dorim această deslipire, ci vrem ca situația în care Bucovina se află, să rămână astfel și pe viitor“. În județul Siretelui Igraț Buczacki, preotul greco-catolic rutean al orașului Sirete, făcea pe propagandistul. El reuși să adune iscăliturile oamenilor din 34 comune rurale. Din nefericire, între ele găsim și multe nume de Români. Aceștia, probabil ademeniți de promisiuni irealizabile, își dădură asentimentul la înstrăinarea pe veci a țărișoarei lor. Acest Buczacki, fiind om înzestrat cu ceva cultură făcu la memoriul pe care-l alcătuiuse, o introducere istorică. După cum el ne informează, Bucovina făcuse parte din Galiția pe timpul principelui rutean Sviatoslav, deci într'un timp când principatul Moldovei încă nu fusese întemeiat. Urmând pe „singurul“ cronicar moldovean cu numele de „Miron Cantemir“, el ne informează că la anul 1359 Bogdan-Dragoș în fruntea Moldovenilor săi scoborise munții Carpați și ajunsese până la locul care astăzi de chiamă Ițcani. Aici Iațco „un Rutean bătrân, cismar, care sosise din Sniatin“ îl întimpină oferindu-i miere. După moartea lui Bogdan un rând de principii ruteni au stăpânit în Moldova. La anul „1448“ a stăpânit în Moldova Iurg Coriatovici, ear mai târziu între anii „1595—1650“ voevozii „ruteni“ Ieremie și Simeon „Möhyla“. Bogdan Chmielnicki, hetmanul Cazacilor, și-a căsătorit fiul cu numele „Timofei“ cu „Domna“, fiica lui Vasile Lupul. Acest Timofei domni apoi în calitate de „Voevod al Bucovinei“ până „aproape de anul 1700“. Legăturile Bucovinei cu Galiția sunt așadară „străvechi“. Lucrul fiind astfel, cu timpul teritoriul Bucovinei se contopi cu cel al Galiției într'o singură unitate teritorială. Astfel „fiecare privitor la prima vedere poate să se convingă că Bucovina e locuită în cea mai mare parte de Ruteni“. Cine susține contrarul din cele comunicate în acest memoriu nu propagă decât „minciuni moldovenești“.

Boerii români din Bucovina fură descriși cum nu se poate mai rău. Afirmățiile lor trebuia doară respinse, și astfel ei prezintați ca oameni cari nu au căderea de a vorbi decât în numele oamenilor lor. Țăranul din Bucovina „este timid și neiscusit“ și boerii români au știut să-l întimideze. Ei în trecut se purtaseră rău cu el, iar astăzi ei îi storc iscălituri pentru memoriile lor, în care se accentuează necesitatea înființării unei diete provinciale. Ei nu posedă încrederea masselor populare și expunerile lor nu merită crezământ. Afară de aceasta ei sunt „Ultra-Moldoveni“, nutresc în mintea lor „fantasmagorii nou clocite“, și asemenea revoluționarilor poloni, maghiari și italieni, ei intenționează să în-

ființeze un mare stat național, un „Imperiu daco-roman“. Deslipind Bucovina de Galiția ei nu fac decât „să pregătească cu un minut mai degrabă realizarea planurilor lor anti-austriace“. În schimb deputații ruteni din Bucovina reprezintă adevărata populație a acestei provincii. Masele populare „cinstite“ nu ascultă decât de ei. În Bucovina „nimene“ nu dorește înființarea dietei provinciale; în schimb „toți“ vreau ca Bucovina să rămână unită cu Galiția. Locuitorii din Bucovina doresc ca țara lor și pe viitor să rămână al XIII-lea cerc al „Galiției rutenești“. Astfel populația rutenească care în Bucovina „întrece în număr de trei ori cea românească“ va avea puțința de a se cultiva.

Expunerile din acest neobicinuit memoriu nu intenționează decât să servească interesele populației rutenești, abandonând cele ale Românilor bucovineni cari după cât ne spune statistica, erau elementul cel mai numeros și cel mai influent. Pentru a putea face acest lucru a trebuit să se falsifice istoria, să ni se falsifice caracterul țării. După acest memoriu Moldova era țară rutenească, care avusese în frunte un rând de domni ruteni. Aceste lucruri au trebuit să fie susținute pentru a dovedi că elementul rutean din Bucovina e cel autohton, ear cel românesc cel sosit în urmă. Doriințele exprimate de Românii din Bucovina nu sunt expresia elementului indigen, a majorității populației, ci expresia unei singure pătri sociale, puțin numeroase. Cu alte cuvinte: Landespetition trimisă la Viena decâtră Românii bucovineni nu merită a fi luată în considerare.

Nici unul din deputații români bucovineni nu a spulberat grațiozitățile istorice și politice aplicate Românilor din Bucovina în memoriile Rutenilor. Toată munca rămase earăși în seama boerilor și a intelectualilor români, adecă în seama fraților Hurmuzachi. Pentru a paraliza cele susținute în memoriile Rutenilor, Eudoxiu Hurmuzachi pregăti o nouă cerere. El o publică în Februarie 1849 sub titlul de „Promemoria zur Landespetition“, insistând de data aceasta cu mai mai mare tărie asupra trecutului Moldovei și al Bucovinei.

Dar oricât de necesară și folositoare era activitatea dezvoltată de Eudoxiu Hurmuzachi, ea nu era de ajuns. Trebuia câștigat și publicul străin din Bucovina. Era necesar să se desvolte o intență propagandă pentru a infiltra în cugetele celora ce aveau să dispună asupra soartei Bucovinei acele convingeri care erau necesare pentru a face ca chestiunea Bucovinei să fie rezolvită în înțeles românesc. Înființarea unui ziar era numai decât de lipsă.

Negreșit ideia înființării unui ziar politic a fost discutată mult în cercul intelectualilor români din Bucovina. Însă discuția n-a fost nicăieri atât de aprinsă și de serioasă ca în casa Hurmuzachenilor. Dificultățile care se puneau în calea realizării acestei idei erau multe. Partea materială a trebuit să cadă exclusiv în seama familiei Hurmuzachi. După multe discuții George Hurmuzachi primi mandatul să redacteze noul ziar. El s-a pus în înțelegere cu tipografia lui Eckhardt din Cernăuți, pe atunci singura din Bucovina. În urmă s-a căzut de acord ca noul ziar să primească numele de „Bucovina“ și să fie scris în limba română și germană.

Cum toate pregătirile erau terminate, George Hurmuzachi porni la realizarea proiectului. La 15 Octomvrie 1848 — deci târziu toamna — tipograful Ferdinand Eckhardt înaintă Administrației Bucovinei, Creisamtului din Cernăuți, anunțul de apariție a primului ziar din Bucovina. El comunică acestui birou că va publica în editura proprie în Cernăuți un ziar cu titlul de „Bucovina“ scris în limba română și germană, în care se vor trata chestiuni de „politică, biserică și literatură“. Ziarul va apărea odată pe săptămână, iar dânsul, Eckhardt, va răspunde pentru el în fața autorităților¹⁾. De fapt, Eckhardt, tot timpul, n-a avut decât grija părții tehnice, pe când redactarea ca și răspunderea pentru cele publicate nu cădeau decât în seama lui George Hurmuzachi. Pentru anul 1848 nu este numit numele redactorului, nici al redactorului girant. La sfârșitul ziarului nu este scrisă decât fraza „editat și tipărit la Johann Eckhardt și fiu“.

În ziua de 16 Octomvrie 1848 st. n apărură primul număr al „Bucovinei“, gazetă românească pentru politică, religie și literatură“. La început, la fiecare număr se adăogă și un „Suplement“ literar, în care se publicau adesea și articole politice.

A griji de publicarea unui ziar, a scrie singur articole, a face corecturile era o muncă care consuma puterile unui singur om. De aceea George Hurmuzachi căuta să împărțească munca cu altul. Pentru numerele apărute în anul 1848 a grijit el singur. Când „Bucovina“ trecu în anul al doilea de activitate el cooptă în comitetul de redacție pe fratele său Alexandru. Anunțând această schimbare Creisamtului din Cernăuți, George Hurmuzachi

¹⁾ Anexa I „Unter eigener Redaktion“ poate să însemne sau „sub redacțiunea mea“ sau „sub o specială redacțiune“.

aminti că fratele său este absolvent al facultății juridice, e om așezat și astfel „prezintă toate garanțiile“ necesare¹⁾.

Primul număr din anul al doilea de existență, care apăru la 26 Februarie 1849, poartă numele lui Georgi și Alexandru ca ale redactorilor giranți.

Amândoi frații conduseră împreună ziarul aproape un an. În cele din urmă Georgi Hurmuzachi părăsi redacția. Începând cu numărul 34, apărut la 26 Octomvrie 1849, Alexandru Hurmuzachi singur conduce ziarul. El singur a și redactat ziarul până la sfârșit.

Ne întrebăm în care limbă au fost scrise articolele în original. Toate momentele indică că articolele furnisate de redacție au fost scrise în nemțește și traduse în românește. Pe atunci puțini intelectuali români din Bucovina știau scrie bine nemțește. Textul german este foarte elegant și foarte frumos, stilul este constant același, pe când la textul românesc constatăm mai multe feliuri de a scrie, observăm oscilări între dialectul moldovenesc, uzitat în Bucovina, și limba pumnulistă. Aron Pumnul pare a fi grijit foarte mult de redactarea textului românesc. La început, la textul românesc nu se observă particularități pumnuliste. Primul articol din primul număr, apărut la 16 Octomvrie 1848, scris de Georgi Hormuzachi, este alcătuit în cea mai frumoasă limbă românească. Mai târziu Aron Pumnul grijește de redactarea părții literare. Traducătorii articolelor scrise în nemțește de frații Hurmuzachi se străduesc să adopte limba artificială a lui Pumnul, care în cele din urmă învinge.

În „Bucovina“ apăreau multe articole în care se tratau chestiunile din Ardeal, Moldova și Muntenia. Ele sunt în cea mai mare parte articole originale, scrise în românește, furnisate de corespondenți. Pentru a-și asigura corespondenți, frații Hurmuzachi purtară o intență corespondență cu cunoscuții și prietinii lor aflători în afară de Bucovina. Aceștia bucuroși trimiteau vești și la rândul lor angajară pe alții cari trimiteau articole „Bucovinei“. Astfel aproape în fiecare număr apar știri despre țările românești. După un șir de știri apărute, redacția „Bucovinei“ însași publica articole mai ample asupra situației politice din diferitele

¹⁾ Anexa II.

țări românești, reasumând cele comunicate de corespondenți, adăogând unele amănunte interesante aflate pe cale particulară și în urmă făcând reflecții spirituale. În primăvara anului 1850, când „Gazeta de Transilvania“ redactată de Georgi Barițiu fu suprimată, numărul corespondenților din Ardeal deveni foarte mare. Românii din Ardeal comunicau atunci „Bucovinei“ durerea lor. Un timp așa dară „Bucovina“ a fost și organul Românilor din Ardeal. Odată chiar, când în Ardeal ziarul lui Barițiu apuse, iar în principatele românești autoritățile militare rusești suprimară orice manifestare liberă a populației, ziarul „Bucovina“ era singurul organ publicistic românesc independent. El atunci reprezinta toată Româניה.

Programul ziarului „Bucovina“.

Programul ziarului era indicat de nevoile politice ale Bucovinei din acele timpuri. Ziarul „Bucovina“ a fost înființat ca să sprijinească acțiunea începută de intelectualii români pentru dobândirea autonomiei Bucovinei, pentru eliberarea elementului românesc din Bucovina de sub jugul Galiției.

George Hurmuzachi ne comunică în primul număr programul gazetei sale. El susține că a sosit „timpul adevărat mirunat“ care „ca printr’o lovire magică au sfărmat toate lanțurile spiritului“. Popoarele Austriei s’au eliberat de sub „vechea sclăvie“ și astfel ele au luat „un sbor sublim“. Bucovina care nu este „cea mai de pe urmă perlă în frumoasa cunună de țeri a Austriei“ asemenea s’a trezit la viață nouă. Pe plaiurile ei „triumful noului și înfericitorului princip de stat au găsit un eho răsunător“. Bucovina, cât timp făcuse parte din Galiția, fusese stăpânită de o „biurocrație obraznică sau incapabilă“ și din cauza aceasta ea sângerase „din mii de răni“.

Ziarul „Bucovina“ va lua în apărare populația din Bucovina, care se deosebește de cea a Galiției, și va accentua deosebita ei drepturi. El promite că va fi „defensorul intereselor naționale, intelectuale și materiale a Bucovinei“, el va fi „reprezentantul dorințelor și nevoințelor ei, organul bucuriilor și suferințelor ei“. În consecință în coloanele ziarului „Bucovina“ se vor combate „fără cruțare și cu întreaga putere a unei convicții bine gânditoare“ abuzurile de orice fel exercitate asupra populației din Bucovina, din ori-care parte ele ar veni.

Redacția „Bucovinei“ a fost condusă de convingerea că Bucovina e românească, căci aici „naționalitatea românească este predominantă“. Un lucru trebuia fixat: Români nu sunt Slavi. Între Români și Slavi un înalt părete despărțitor va trebui să fie ridicat. Românul coboară dela Romani. „Forma feței acelei fizice ca și modul cugetării, sunetul limbei nu mai puțin decât obiceiurile,

portul precum și plecările, conștiința lui istorie nu mai puțin și instinctul unei vițe afine vedesc pe adevăratul pogorătoriu al stremoșilor Daco Romani¹⁾.

Dela această convingere derivă toată atitudinea redactorilor „Bucovinei“. Ei întâi accentuează necesitatea studiului limbii române în școlile de toate categoriile din Bucovina. În timpul când Eudoxiu Hurmuzachi colinda pela autoritățile vieneze cerând înființarea catedrei de limba română la liceul din Cernăuți, frații săi George și Alexandru arătau în coloanele Bucovinei ce nedreptate se făcuse poporului român din Bucovina sistându-se în școli studiul limbii sale. „Cu atâta mai puțin“ scrie Bucovina, „ar trebui lăsată la noi școala și părăsita învățare a limbei materne să zacă și mai mult în letargicul său somn polar de 70 ani în care o adiașe sistemul cel plin de nefericire“²⁾. Când catedra de limba română la liceul din Cernăuți fu creată, Alexandru Hurmuzachi face interesante reflecții arătând, ce așteaptă poporul român dela titularul acestei catedre. „Noi nu așteptăm“, zice el „de la el numai învățătura gramaticii, aceia ce cerem noi, și ce așteaptă țara, este mai mult. El trebuie să cunoască individualitatea și geniul limbei, ce e de tot cu neputință fără cunoștința istoriei ei. Limba este sufletul naționalității, mijlocul dezvoltării acesteia, și prin urmare chiemarea barbatului, care să ne o învețe, este atât de importantă, cât și grea, fiind că se însărcinează cu păstrarea celui mai prețios tezaur a nației“³⁾. Când Aron Pumnul fu numit titularul acestei catedre, redacția „Bucovinei“ în cuvinte elogioase la adresa titularului își exprimă bucuria. „Noi ne descoperim viea bucurie“, zice Bucovina, „pentru această denumire de vreme ce ea au nimerit pe cel mai vrednic“ și mulțamește autorităților austriace că au dat lui Aron Pumnul „meritata preferință între competitorii lui“⁴⁾.

Dacă Românul se deosebește esențial de celelalte popoare vecine, atunci rezultă că el este una cu ceilalți Români aflători în afară de frontierele Bucovinei. În coloanele „Bucovinei“ Românii din Ardeal și Ungaria sunt numiți „frați“, și lor li se promite „toată frățeara împărtășire“⁵⁾. Vorbind de pretențiile

¹⁾ Bucovina Nr. 18 din 22 Iunie 1849, articolul: Poziția ierarhiei romane în Austria.

²⁾ Bucovina Nr. 40 din 7 Decembrie 1849: Suplement, pag. 251.

³⁾ Bucovina Nr. 12 din 5 Ianuarie 1849, pag. 81.

⁴⁾ Bucovina Nr. 1 din 26 Februarie 1849, pag. 4.

⁵⁾ Bucovina Nr. 1 din 16 Octombrie 1848: Prim articol.

politice exagerate ale Saşilor din Ardeal, autorul articolului apărut în „Bucovina“ se înfurie. Saşii după părerea lui, în Ardeal, nu sunt decât oaspeţi, căci Ardealul e ţară românească. „Istoria, statistica, limba patriei şi constituţia ţării ne dă dreptul ne'ndoito de a ne numi această patriă română“¹⁾.

Dar în Ardeal se pregătia războiul. Cu cât timpul înainta, cu atât chestiunile din această ţară se complicară. Războiul civil începu. Românii din Ardeal se înarmară, înfiinţară în oraşe gărzi naţionale, ear la ţară tinerii intelectuali români instrua pe ţărani, organizându-i. Tânărul Avram Iancu organizează pe Moşii din munţii apuseni. Ziarul „Bucovina“ aduse regulat ştiri despre situaţia militară din Ardeal. El în urmă publică interesantul raport al lui Iancu despre faptele sale săvârşite contra Ungurilor comandaţi de Hatvany şi Lupu Kemeny.

După terminarea războiului civil poporul român din Ardeal îşi aştepta binemeritata răsplată pentru serviciile aduse cauzei austriace. Dar ce folos, autorităţile militare austriace, care după pacificarea Ungurilor se sălăşluiră în Ardeal, nu credeau că sosi timpul ca Austria să-şi arate graţitudinea faţă de Români. Generalul Wohlgemuth, comandantul militar sosit în Ardeal, nu înţelese să facă acest gest de prudenţă. El depărtă dela conducerea treburilor politice din Ardeal pe toţi Românii. El pacifică ţara în felul său, lansă ordine şi insistă asupra executării lor, şi puse la respect pe toţi, indiferent dacă ei aveau sau nu merite pentru Austria. Elementele patriotice fură la fel tratate ca şi cele care se răsvrătiseră contra Austriei. A fi strict cu fiecare, însemna a fi nedrept cu aceia cari meritau atenţie şi bunăvoinţă.

Acest fel de a governa care nu considera merite câştigate, împlu de amărăciune inimile Românilor din Ardeal. A stăpâni fără ei, însemna a stăpâni contra lor. Românii nu au fost remuneraţi pentru statornicia şi munca lor. Ei îşi văzură sfărâmate speranţele într'un viitor mai bun. În schimb ei observară cum Saşii şi Sărbii le sunt preferaţi întru toate. Pentru aceste două popoare se înfiinţară două teritorii naţionale autonome: Sachsenboden şi Voivodina²⁾. Dar astfel de dorinţi exprimaseră şi Românii din Austria, cerând la 25 Februarie 1849 ca teritoriul locuit de ei să fie izolat de cel al celorlalte popoare din Austria şi

¹⁾ Bucovina Nr. 24 din 17 August 1848: Articolul „Despre centralisaţia română şi Saşii“.

²⁾ Sammlung der Manifeste, Anhang pag. 41—42.

ridicat la rangul de „Mare Ducat al Românilor“. Această dorință a Românilor nu fusese considerată, pe când Sașii și Sârbii primiră ce doriseră. Faptul acesta trebuia să-i supere cu atât mai mult pe Români, cu cât era cunoscut că pe teritoriul sășesc Românii formau majoritatea populației, ear în comitatele Torontal și Timiș locuiau foarte mulți Români.

Indeosebi de mult îi jigni pe Românii din Ardeal felul cum Wohlgemuth disolvă armata legionară a lor. În manifestul din 2 Septembrie 1849 el mulțumi „atât conducătorilor acestei armate cât și fiecăruia dintre ei individual“ pentru marile servicii pe care ei le aduseseră statului austriac, și le ordonă să predea armele și să plece acasă fiindcă statul austriac „nu mai are lipsă“ de ei. El promise că va înainta propuneri pentru decorarea tuturor celor cari „după convingerea“ sa vor merita aceasta ¹⁾.

Dar Românii din Ardeal nu ridicaseră armele pentru a le depune atunci Austria nu va mai avea lipsă de ajutorul lor, nici nu se luptaseră pentru ca să-și vadă decorați comandanții. Ei se răsculară cu mic, cu mare pentru a dobândi drepturi politice, un lucru, pe care Austria, după cât se vede, nu voia să înțeleagă.

Nemuțumirea cu Wohlgemuth și cu statul austriac care permitea ca el să aibă această atitudine sfidătoare, era unanimă la poporul român din Ardeal.

Din cauza aceasta urmă o serie de neînțelegeri între Românii din Ardeal și acest nesocotit general. George Barițiu, care redacta „Gazeta de Transilvania“ înăspri felul de a scrie și primi un averstiment din partea primarului din Brașov pe motiv că felul lui de a scrie „nu este binevenit“ ²⁾. Barițiu urmând și mai departe a scrie astfel, gazeta lui fu suprimată. Redacția „Gazetei de Transilvania“ a fost învinuită că scrie într’o limbă „nepotrivită care dovedește foarte puțină stăpânire de sine“, că „ațâță“ populația, că „discută în ton vehement și aprins dorințele naționale ale Românilor“, că apreciază „nedrept organizația țării“ și în sfârșit că nu vrea „să pornească pe calea pașnică care i-a fost indicată“ ³⁾.

Redactorul și colaboratorii „Gazetei de Transilvania“ colaborară apoi la ziarul „Bucovina“ din Cernăuți. Acesta din Martie 1850 începând deveni organul publicistic și al Românilor din Ardeal.

Nedemn a fost tratamentul aplicat foștilor prefecti români și personalităților române din Ardeal de către comandamentul

¹⁾ Sammlung der Manifeste, Anhang pag. 34—35.

²⁾ Bucovina Nr. 19 din 30 Martie 1850, pag. 82 „pentru că aceleș sunt cam nu prea bine văzute“.

³⁾ Bucovina Nr. 17 din 23 Martie 1850, pag. 75, ordinul lui Wohlgemuth.

militar de acolo. Îndeosebi prefectii români cari deveniseră idoli neamului românesc, pe rând fură arestați. Cel dintâiu fu arestat Axente Sever în Noemvrie 1849 pe motiv că nu predase autorităților austriace toate armele legionarilor săi. „Nime nu-și putea explica întru început acest evenemânt prea surprinzătoriu“ se zice scurt timp după aceasta într'un articol al „Bucovinei“¹⁾. În alt loc al acestui ziar se scrie cu privire la această întâmplare regretabilă și condamnată că „viteazul Axentie Sever, eroul român, de care atât se temea Ungurii rebeli, el, ca unul din apărătorii Bălgradului (Alba Iulia) șede încă în căzarmele din Sibiiu și, precum se vede, va mai șede încă mult“.

Dar lucrul era să vină și mai rău. Lui Axente Sever îi urmă Avram Iancu Acesta într'o zi din luna lui Decemvrie 1849 sosi la Hălmagiu, la târg. Țăranii adunați, cum auziseră că adoratul lor Iancu se află între ei, îl încunjurară și-l aclamară. Dar scurt timp după aceasta o patrulă de soldați sosi și-l arestă pe Iancu. Atunci „înțelegând poporul cumcă Iancu este prins, îndată se aruncă asupra gardurilor, rupsă parii, mersă la vardă și năvăli asupra soldaților, cerând afară pe Iancu“²⁾.

Lui Sever și lui Iancu urmară mulți Români, îndeosebi preoți, cari îndurară aceleași neplăceri, aceeași rușine. Un corespondent al „Bucovinei“ ne informează că „arestările inteligenților preoți români nu vor să mai înceteze, abia scăpară Puianu, Teslovanu și Axentiu — și alții în loc“.

Care a fost atitudinea „Bucovinei“ în această chestiune? Ea întâiu publica orice știre ce-i sosea dela corespondenții săi din Ardeal, comunicând fără teamă tot adevărul. În urmă ea făcea reflecții biciuind sistemul de prigonire inaugurat în Ardeal de autoritățile militare austriace. Vorbind despre „teritoriul săsesc“ redacția „Bucovinei“ se plânge că „nația română“ nu fusese considerată la fel. Poporul român din Ardeal este „strein în propria sa patrie“³⁾, Românul „străvechiul lăcuioriu al țerei, trăește în propria sa patrie în chirie la alte popoare“; el nu mai este liber căci „cel ce locuește în casă cu chirie atârnă dela placul Domnului casei“⁴⁾.

Când în coloanele „Bucovinei“ se discutară cazurile cu arestările lui Iancu, Sever și ale preoților români, în fiecare rând

1) Bucovina No. 37 din 16 Noemvrie 1849, Supliment pag. 224.

2) Bucovina No. 44 din 4 Ianuarie 1850 pag. 282.

3) Bucovina No. 34 din 26 Octomvrie 1849 pag. 190.

4) Bucovina No. 41 din 14 Decemvrie 1849, Supliment pag. 259.

se poate ceti indignarea, durerea. Axente Sever fusese arestat „pentru niște arme, care se zice, că le-ar fi ascuns“ ¹⁾. Când și Avram Iancu fu arestat, felul de a scrie devine mai vehement. „Axenti și Iancu sunt acum egalizați deplin“ ²⁾. „Ei dacă mai'nainte au învățat dela dușmani măestria rezboiului, acum înveță dela amici dreptul de rezboiu“..... „Așa de puțin se ia acum aminte la învățătura istoriei, carea mai pe toată foaea ne arată, că prin prigoniri se fac numai martiri, apoi din sângele martirilor se nasc apărătorii dreptății“ ³⁾. „Maghiarismul“, se zice în alt loc al ziarului Hurmuzăchenilor, „cu toate cabalele sale domnește și astăzi și usurpă iarăș întru toate formă și putere legală“ și astfel se pare că „nu Coșut cu Maghiarii săi ci Românii s'au sculat asupra împăratului și au făcut crânceniile cele înfiorătoare“ ⁴⁾. Din cauza acestei situații de necrezut dispoziția Românilor din Ardeal e „de tot apăsată“, ear situația lor „cea mai tristă și dureroasă“ ⁵⁾.

Mare a fost interesul pe care „Bucovina“ îl purtă situației politice din Moldova. Bucovina pe vremuri făcuse parte din ea. Afinitatea cu ea era mai strânsă. Românul din Bucovina mai'nainte ca și pe alocuri și în ziua de astăzi își zice Moldovan, ear boerii, stratul social suprapus, aveau multe legături familiare cu cercurile conducătoare din Moldova. Înșiși frații Hurmuzachi trimiseră încolo pe fratele lor Constantin, care resignând la cariera de magistrat austriac, plecă în Moldova, unde ajunse la mari onoruri. Pentru frații Hurmuzachi ca și intelectualii români, Bucovina era „unită prin fireștele legături a unei aceeaș naționalități, a istoriei, a religiei, a nărvurilor și a multor altor relații de trebi și de familii“ cu Moldova. Mai în Sud de Moldova era situată Muntenia. Aceasta, deși se afla mai departe de Bucovina, găsi în oamenii din jurul ziarului „Bucovinei“ sprijinitori sinceri. George Hurmuzachi, în întâiul număr al ziarului său, promise că va răspândi în lume cunoștința „ămbelor surori, Moldova și Valahie“ și ori de câte ori se va ivi ocazia, redacția „Bucovinei“ „va trage în sfera cercetărilor ei călcatele lor drituri“ ⁶⁾.

E ușor de înțeles că la frații Hurmuzachi ca și la publicul românesc din Bucovina interesul pentru Moldova era foarte mare.

1) Bucovina No. 37 din 16 Noemvrie 1849, Supliment pag. 224.

2) Bucovina No. 44 din 4 Ianuarie 1850 pag. 282.

3) Bucovina No. 37 din 16 Noemvrie 1849, Supliment pag. 224.

4) Bucovina No. 6 din 13 Februarie 1850 pag. 27.

5) Bucovina No. 3 din 2 Februarie 1850 pag. 16.

6) Bucovina Nr. 1 din 16 Octomvrie 1848, prim articol.

Redacția „Bucovinei“ se ocupa mult de situația internă a acestei țări. Vezi bine, că ea nu simpatiza pe Mihaiu Sturdza, Domnul Moldovei, care alungase din țară cele mai de seamă elemente. Față de el redacția „Bucovina“ nu avea rezerve și frazele care i se adresau în coloanele ei nu erau de felul acelor care formează decorul unui ziar. Tonul discuției era mult scoborât, când era vorba de a aplica acestui domn, pizmuț de generația tânără, doritoare de reforme, câteva grațiozități limbistice. Bucovina la anul 1821 fusese azil pentru mulți Moldoveni, cari fugiseră de urgia Turcilor, „astăzi însă este un Domn pământean cu un guvern ce se zice național, care pune în fugă pe Moldoveni“¹⁾. Vorbind de felul cum Mihaiu Sturdza ținea să guverneze disprețuind țara în fruntea căreia se afla, „Bucovina“ susține că el „urmează cu obrăznicie în calea începută de 14 ani. Nimică nu-i mai este sfânt“. În ochii fraților Hurmuzachi Mihaiu Sturdza era cel mai depravat om. Aceștia riscară chiar să scrie că „este a se palmui singur priimind a sluji supt un stăpân ca Măriea Sa“²⁾.

Când Mihaiu Sturdza părăsi Moldova și sosi Grigori Ghica, noul domn, redacția „Bucovinei“ respiră ușurată. Noul Domn este primit cu mare bucurie de redacția ziarului bucovinean. Chestiunea internă a Moldovei nefiind bine stabilită, critice la adresa Moldovei se mai fac, dar persoana Domnului în de obște nu este amintită. De data aceasta nu Domnul ci Rușii sunt cei vinovați.

Atitudinea „Bucovinei“ era în tot timpul firmă și corectă. Nu se observă digresiuni, nu se ivesc semne de poticniri sau de slăbiciune, peste tot nu se va putea descoperi nici un caz care va dovedi că redactorii ei au fost oportuniști politici. A trece cu tăcerea peste o chestiune care era de natură să atingă suveranitatea poporului român, a mușamaliza o întâmplare în vederea unei recompense bogate din partea celui vinovat erau lucruri pe cari frații Hurmuzachi nici odată nu le făcuseră. Ei erau oameni independenți. Ei în tot momentul se puteau retrage la moșie, ducând un traiu liniștit. Fiind Români intransigenți ei nu-și precupețeau convingerile politice, care erau limpezi și nealterabile. „Năzuința spre esistență națională, spre desfășurarea individului națiunii ce au zăcut înfășurat atât amar de tâmp, au fost principala noastră problemă, și stea o conducătoare delă întemeierea „Bucovinei“ și acestei tendințe, acestei întrebări de viață am

¹⁾ Bucovina Nr. 3 din 3 Noemvrie 1848, pag. 21.

²⁾ Bucovina Nr. 1 din 16 Octomvrie 1848.

subordinat toate celelalte care ni se păreau mai puțin cumpănitoe“¹⁾. Înțelegem foarte bine ce a voit să exprime cu aceste cuvinte unul din frații Hurmuzachi, cuvinte pe care Aron Pumnul tălmăcindu-le în românește ni le redase în această formă stălcită. Pe redactorii „Bucovinei“ în totdeauna i-a călăuzit ideea națională; ea a fost farul prevestitor de scăpare pentru marinarii ce se aflau în largul mării. Vasul era lovit de valuri, legănat primejdios de apele mănioase, însă ochii comandanților erau îndreptați țință spre lumina care indica limanul, unde vasul trebuia să-și găsească liniștitorul adăpost.

Ideia națională răsare natural din studiul istoriei românești. De aici se putea cunoaște că noi Românii avuserăm un trecut deosebit de cel al celorlalte popoare, și că astăzi dorim să stăm alătura de celelalte națiuni, care avuseră norocul de a se emancipa mai degrabă. „Nația română precum am zis are o istorie. Datoria Românilor dar era să calce earăși pe pământul istoric; din rolul neînsemnat ce au giucat pân'acum să iae dinprotivă o ființă istorică“. Românii nu mai doresc să fie guvernați, cheme-se tutela politică suveranitate sau protectorat. Ei trebui se observe „cultul naționalității pe de o parte, perfecția și modifiția instituțiilor politice și sociale pe de altă parte, eată datoria României în veacul al 19-lea“²⁾. Perfecția și modifiția instituțiilor sociale? Nu însemna aceasta a îndepărta alcătuirea socială feudală din principatele românești și a pune în loc reformele sociale care biruiseră în statele europene asigurând egalitatea socială și înzestrând pe toți cetățenii statului cu aceleași drepturi? Apoi în ce fel să fie modificate instituțiile politice când știut era cât de înădușitoare era apăsarea exercitată asupra principatelor românești de Ruși și Turci. Frazele citate mai sus sunt limpezi. Pecând Cogălniceanu în ale sale „Dorințele partidei naționale din Moldova“ nu ceruse decât reforme sociale neamintind nemic despre suveranitatea statelor străine, „Bucovina“ se afla în situație de a merge mai departe, cerând, deși în mod foarte delicat, dispariția oricărei tutele politice pentru poporul român.

Dar studiul istoriei românești duce la cunoștința că toți Românii, ori unde ar fi, formează un popor. Ideia unității națională răsare involuntar din studiul istoriei naționale. Dar ideia unității naționale implică ideia unității politice. În mintea Românilor

¹⁾ Bucovina No. 41 din 14 Decemvrie 1849: Suplement, pag. 260.

²⁾ Bucovina No. 2 din 23 Octomvrie 1848, pag. 14.

degrabă s'a sălășluit convingerea că într'un viitor, mai apropiat sau mai îndepărtat, statul român unitar va lua ființă. Era natural ca redactorii „Bucovinei“ să-și dea seama de situația în viitor a întregii Românii. În anul 1848 problema românească deveni actuală. Era chestiunea, ea cum se va rezolvi.

Soluția mulțumitoare era foarte greu de dat. Românii din Ardeal în luna lui Maiu 1848, iar cei din Bucovina în luna lui Iunie aceluiaș an ceruseră autonomia țărilor lor. E adevărat că pentru moment și unii și alții câștigaseră foarte mult. Dar oare în afara frontierelor Ardealului și ale Bucovinei nu se aflau Români? Ce se va întâmpla cu Românii din Banat, părțile ungurene și Maramureș? Bucovina și Ardealul izolându-se, în ce situație ajungeau Românii din regiunile amintite? E evident că ceea ce Românii din Bucovina și Ardeal formulaseră în anul 1848 ca dorințe naționale nu putea să formeze decât programul parțial al Românilor din Austria. Nu se putea perzista în fericirea unora și sacrificarea altora. Chestiunea românească din Austria trebuia rezolvită pe de a'ntregul. Se ivi nevoia de a modifica programul conceput la anul 1848 și de a formula programul integral al Românilor din Austria. Negreșit hotărârile luate în pripă la 1848 de Românii din Bucovina și Ardeal trebuiau revizuite.

În anul 1848 Austria trecu printr'o criză politică. Alcătuirea ei feudală se prăbuși, ear în loc era să se pună statul modern, statul democrat. Timpul de tranziție era pe cât se poate de neplăcut. Cum populația Austriei nu era omogenă, fiecare popor formulă alte dorinți. Unul cerea menținerea Austriei, altul desmembrarea ei. Îndeosebi Slavii de Nord, în frunte cu Cehii, se străduiau s'o nimicească. Dar dela vorbe până la fapte e câte odată distanță mare. În anul 1848 popoarele slave încă nu ajunseseră gradul de maturitate politică. Ele nu erau în stare să pună în locul Austriei altă organizație politică mai trainică. Astfel după terminarea războiului civil Austria se dovedi ca fiind un malum necessarium politic pentru asigurarea existenței națiunilor mici presărate în basinul Dunării. Dacă Austria dispărea, în loc era să vină haosul. Pentru a-l evita era de lipsă de a găsi modul de conviețuire a națiunilor mici aflătoare în Sud-Estul Europei. Se părea că Viena e menită să devină metropola politică a popoarelor coaliate aflătoare între Innsbruck și Odessa.

Notăm că Austria ar fi trebuit să se transforme într'un stat federativ, într'un stat compus din popoare autonome. Deci în locul provinciilor istorice existente trebuia să vină popoarele, ca

elemente alcătuitoare de stat. Trebuia desființate frontierele provinciilor istorice, și în loc puse națiunile politice, popoarele libere.

Deci Austria transformându-se într'un stat federativ ar fi putut să îndeplinească misiunea istorică, pe care unii oameni politici i-o atribuiau.

De ce părere erau cu privire la această chestiune conducătorii politici ai Românilor din Austria? Știm că Șaguna credea sincer în rolul ce Austria avea să-l joace în calitate de alcătuire politică ocrotitoare a micilor națiuni. Împreună cu el și ceilalți Români de seamă din Ardeal, Ungaria și Banat credeau în rezolvirea austrofilă a chestiunii românești.

Frații Hurmuzachi asemenea își însușiseră această idee. Ei chiar o propagau. De fapt atunci Bucovina avea de ales între domnia austriacă și cea rusească. Ce însemna Slavismul, puterea lui desnaționalizatoare, Românii din Bucovina erau mai în măsură s-o știe decât alții. Pe timpul domniei galițiene un mare număr de Ruteni imigrase în Bucovina și începu să-i altereze caracterul etnic. Guvernul galițian alungase limba română din școli. Dacă Austria era desmembrată, Rusia era să ia în stăpânire Bucovina. Dar oare Rusia s'ar fi oprit la Carpați? Ea nu ar fi ocupat și celelalte provincii austriace locuite de Români? Atunci Bucovina, Ardealul și celelalte regiuni locuite de Români ar fi ajuns gubernii rusești, pe teritoriul cărora nu s-ar fi afirmat decât limba și cultura rusească. Această perspectivă era prea urâtă, era prea amenințătoare încât să poată fi aprobată de vre-un conducător politic român. Eudoxiu Hurmuzachi, ca și frații săi, doria ca chestiunea românească să fie rezolvită în înțeles austrofil. El spunea că Bucovina „e o ramură romanică altoită pe puternica tulpină de stejar germană“ ¹⁾.

Deci toți conducătorii politici ai Românilor din Austria erau atunci de părerea că chestiunea românească trebuie rezolvită în înțeles austriac. Colaborarea cu Austria era necesară. Între conducătorii Românilor din Austria acordul a fost stabilit ușor și repede. În Februarie 1849 reprezentanții întregului popor român din Austria prezintă împăratului Ferdinand din Viena cunoscutul memoriu intitulat — „Allgemeine Petition der Romanen“ ²⁾, solicitând ca teritoriul locuit de Românii din Austria să fie ridicat la rangul de „Mare Ducat al Românilor“ iar împăratul austriac să poarte titlul de „Mare Duce al Românilor“.

¹⁾ Protokolle des bukow. Landtages 1863, pag. 2.

²⁾ Romanen der österreichischen Monarchie III, pag. 3—7.

Ziarul „Bucovina“ secundă această acțiune. Frații Hurmuzachi credeau că de „Marele Ducat al Românilor“ se vor alipi cu timpul și principatele românești. Astfel unirea politică a tuturor Românilor se va efectui. Frații Hurmuzachi cari promisera că „Românismul cel afară de Austria“ va afla în ei pe „zeleșii să-i reprezentători, ca și cel din Austria“¹⁾, cuprinsera în cercul lor de discuție și chestiunea principatelor românești. Ei propovăduiau ideia că Austria având o constituție liberală va influența puternic principatele românești și în urmă le va absorbi²⁾.

Dar pentru această idee panaustriacă trebuiau câștigate și cercurile guvernamentale austriace, și poporul german. Frații Hurmuzachi își puseseră de gând să apropie poporul român de cel german, pentru a face posibilă intenționata colaborare. Acest lucru însuși George Hurmuzachi ni-l comunică în adresa din 28 Ianuarie 1849 trimisă Administrației din Cernăuți. „Bucovina“, zice el, „și-a pus de gând să rezolve o chestiune de însemnătate superioară și aceasta constă în tendința de a mijloci o influențare spirituală reciprocă între Nemți și Români, pe de o parte aducând la cunoștința publicului german situația politică, socială și literară a numerosului popor român, care la toate ocaziile rămase credincios guvernului cesaro-crăesc, — pe de altă parte atragând pe acesta înspre cultura germană; ea va aduce știri din înruditele dar totuși atât de puțin cunoscutele țări: Moldova și Valahia și va reprezinta acolo interesele statului austriac, care sunt interesele civilizației și va produce simpatii pentru statul austriac“³⁾.

În alt loc redacția atrage atenția cercurilor guvernamentale din Viena asupra însemnătății ce o va putea avea poporul român pentru Austria. Elementul român la caz de nevoie va putea servi ca mijloc de înfrânare a neamurilor neliniștite — cum dovada s'a dat în lupta contra Ungurilor — și în acelaș timp el va fi un obstacol pentru Ruși. „Scopul principal“ se zice în anunțul către cetitori din 24 Iulie 1850 (No. 51—52) „spre care am năzuit și năzuim după puțină ne-au fost și ne este ca să înfățișăm naintea Guberniului imperial într'o lumină adevărată marea însemnătate a națiunii romane pentru întregătatea imperiului că adecă națiunea romană, după puseciune și numerositatea sa este

¹⁾ Bucovina No. 41 din 14 Decemvrie 1849. Supliment pag. 260.

²⁾ Bucovina No. 43 din 4 Ianuarie 1850 pag. 280.

³⁾ Anexa XII, alineatul 6.

menită de a fi un elemânt necesariu spre ținerea cumpenei între diferitele națiuni ale imperiului și singurul firescul propumnacul al lui contra resăritului celui greu de eveneminte“.

Deci ziarul „Bucovina“ accentuase caracterul românesc al Bucovinei și Ardealului. El ceruse studiul limbii române la liceul din Cernăuți și în școlile primare. Asemenea el luase în scut populația Moldovei stăpânită de un domn reacționar și jupuită de armata rusească. Apoi ziarul „Bucovina“ propaga rezolvirea chestiunii românești. Un timp chiar ea fusese singurul organ al Românilor din Austria. In acest chip „Bucovina“ își îndeplinise pe deplin misiunea și fusese ceea ce dorise să fie și anume: „Oglinda activității intelectuale a Românilor“ de pretutindene.

Cazul Barițiu.

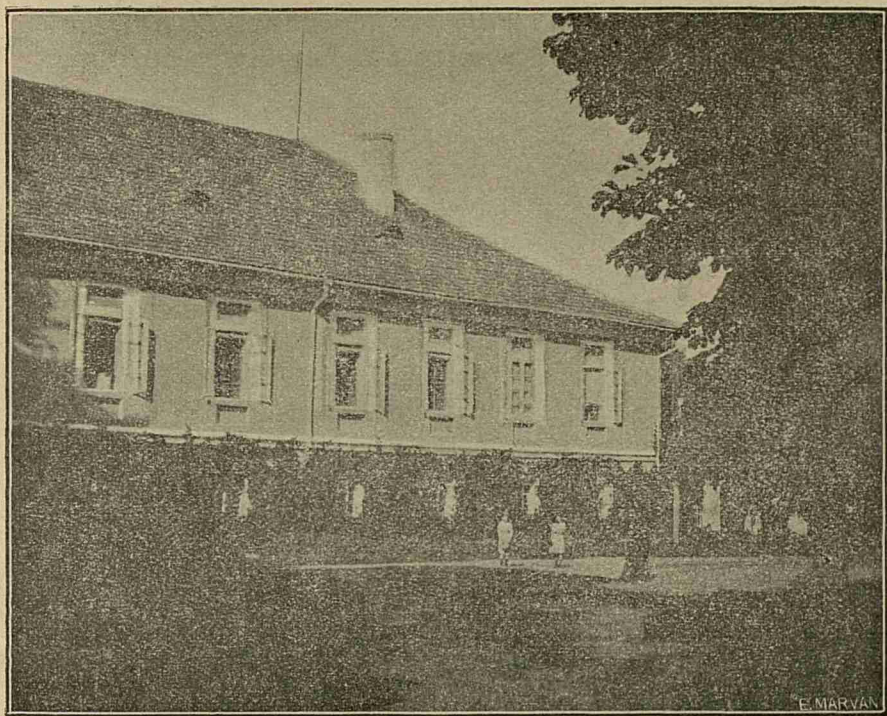
Se știe că George Barițiu, redactorul „Gazetei de Transilvania“ în Iunie 1849 fusese adus sub escortă la Cernăuți și aruncat în pușcăria garnizoanei de aici. Amănuntele acestui neplăcut incident nu erau bine cunoscute până acuma. Astăzi suntem în situația de a da relații mai precise asupra acestui caz.

În ziua de 18 Iunie 1849 un Cazac sosind dela București aduse în escortă pe George Barițiu și-l predă comendurii pieței Cernăuți. În adresa generalului Lüders din București, supremul comandant militar al oștirilor rusești staționate în principatele românești, Barițiu era descris ca fiind element „periculos“. Incoloni o învinuire nu se specifică. Cazacul, interogat, nu prea știa să comunice multe. În cele din urmă autoritățile militare din crisoarea lui Lüders și din spusele lui Barițiu aflară că acesta fusese arestat fiind că publicase articole contra Rușilor. El, Barițiu, fu luat în primire și transportat la Garnisonsarrest, adică la pușcăria militară.

Redactorii „Bucovinei“ aflară lucrul acesta. Ei imediat îl comunicară publicului, exprimându-și în acelaș timp mirarea dece Agențiile austriace din Iași și București nu apără pe cetățenii austriaci. Ei aduseră la cunoștința cetitorilor că „toate mădulările comitetului roman de pacificație [din Ardeal] cari se retraseră în Muntenia [în Decemvrie 1848]... fură puse supt închisoare după poronca generalului rusesc din pricina că ar avea cugetări politice periculoase..... Unul din acești nenorociți, G. Barițiu, de starea preoțască, profesor, redactor mult răspânditei și plinei de înriurire gazete românești de Transilvania..... veni alaltăieri aice sub escortă ruscă, semnalizat ca un individ prea periculos“, aruncat în închisoare „unde el se află, la început chiar cu fere în picioare... în soțietatea făcătorilor de rele, a deseritorilor și a vagabonzilor“. Fiind în această situație, George

Barițiu va găsi „destul îndemn de a medita... pentru ce el se află sub închisoare chiar pe pământ austriac“¹⁾.

George Barițiu însuși, văzându-se lipsit de libertate pe nedrept, înaintă la 22 Iunie 1849 un memoriu Guvernului din Lemberg, descriind tot calvarul pe care îl suferise și îl suferă. El comunică acestui birou că în Decembrie 1848, când Bem ocupase toată Transilvania, se refugiase în Muntenia și se așezase în Câmpina

Curtea boierească dela Cernauca,

trăind aici „nestingherit și departe de politică“. La 21 Maiu 1849 el fu arestat de Ruși, transportat la Ploiești și ținut în pușcărie timp de trei săptămâni, pe motiv că e om „periculos“. Mai târziu el fu trimis în escortă la Cernăuți, unde fu luat în primire de autoritățile militare, legat în fiere și aruncat în temniță. Fiind nevinovat și nevoind a mai rămânea în „puțin onorifică“ pușcărie militară, el roagă să i se facă sau anchetă sau să fie pus în

¹⁾ Bucovina No. 18 din 22 Iunie 1849. Suplement pag. 93.

libertate. Aceasta cu atât mai mult, cu cât „mai multe persoane onorabile prezintă garanția necesară“¹⁾. Aceste personalități nu puteau să fie decât membrii familiei Hurmuzachi. Aceștia făceau luntre și punte ca să-l scape pe Barițiu. Indesebi George Hurmuzachi era foarte activ în această chestiune. Înțelegându-se în prealabil cu Barițiu, el la 29 Iunie 1849 trimise Administrației bucovinene o adresă comunicând că „garantează cu toată averea și cu persoana sa... pentru George Barițiu, cetățeanul loial și omul cu mari merite pentru interesele statului austriac în Ardeal, pentru Românii de aici și pentru literatura românească... care numai prin neînțelegerea cea mai nenorocită ajunsese în pușcăria militară din Cernăuți“²⁾.

Intervenția lui George Hurmuzachi, a fost, negreșit, o faptă laudabilă. Garanția prezentată era suficientă și astfel Barițiu putea să fie eliberat. Dară comandantul militar din Cernăuți era om prudent. El se temea ca nu cumva să greșească și, desigur, el l-ar fi ținut închis și mai departe pe Barițiu dacă nu ar fi intervenit un nou moment care făcu ca Barițiu să fie pus în libertate. Un corespondent din Cernăuți, probabil român, indignat de cele ce pățise Barițiu, trimise o corespondență, datată din 21 Iunie 1849, ziarului vienez „Ostdeutsche Post“ unde în cuvinte aspre înfiera modul brutal cum Barițiu fusese tratat. Ziarul vienez amintit publică această corespondență în numărul 137 (1849). Bach, ministrul de de Interne austriac, dădu de acest articol și imediat ceru șefului Administrației bucovinene un amănunțit raport. Ordinul ministerial sosind, soarta lui George Barițiu se schimbă înspre bine. Generalul Fischer, comandantul trupelor dislocate la Cernăuți, trimise la 29 Iunie 1849 o notă Administrației bucovinene comunicându-i că George Barițiu, cetățeanul din Ardeal, în timpul din urmă „atât de des numit“ se dă în seama acestei administrații, fiindcă nu i s-a putut dovedi comiterea „nici unei crime“ și pentrucă până astăzi „motivul arestării sale nu este cunoscut“. El consimte ca Barițiu să fie pus în libertate în schimbul unei serioase garanții³⁾.

Administrația din Cernăuți luă în primire pe George Barițiu și-i comunică în acelaș timp că e pus în libertate în schimbul garanției prezentate de George Hurmuzachi. I se atrase însă atenția să nu părăsească Cernăuții fără învoirea autorităților, să se înfă-

¹⁾ Anexa III.

²⁾ Anexa IV.

³⁾ Anexa V.

țișeze ori de câte ori i se va cere și peste tot să aibă o atitudine care să nu dea motiv la conflicte ¹⁾.

George Barițiu fu eliberat în ziua de 30 Iunie 1849. El fusese arestat la 21 Maiu 1849, iar în pușcăria din Cernăuți petrecuse dela 18—30 Iunie 1849.

La redacția „Bucovinei“ domnea mare bucurie în urma acestui succes, care se atribui exclusiv intervenției lui George Hurmuzachi. În numărul 20 din 20 Iulie 1849 (pag. 105) ea cu mare însuflețire anunță publicului cetitor că George Barițiu „mult prețuitul redactor al gazetei de Transilvania... după o arestare de zece zile fu eliberat cu garanție“. Autoritățile din Lemberg și Cernăuți s'au fost încredințat „de neprihănirea politică a D-sale“ și „neînfrățându-să nici o cauză de incuvișie încontra D-sale, D-lui se declară de tot liber“. Totodată se comunică cetitorilor că Barițiu „care în toate țerile românești nu are decât amici și prețuitori sinceri“ va petrece mai mult timp în Bucovina, așteptând aici definitiva pacificare a Transilvaniei.

Pacificarea Ardealului a urmat după capitularea armatei ungurești la Șiria în August 1849. Barițiu părăsi Cernăuții în ziua de 4 Octomvrie 1849. El mai bine de trei luni petrecuse în casa proverbial de ospitalieră a Hurmuzăchenilor, mereu înconjurat de dragoste și admirat de toți. El aici legase adâncă prietenie cu Alecu Hurmuzachi, o fire mai asemănătoare cu a lui, o prietenie care se resimte încă mulți ani în urmă. Redacția „Bucovinei“ în numărul din 31 Octomvrie 1849 (Suplement pag. 175) cu mare durere în suflet ia adio dela el. El îl numește „bărbat puternic în vorbă și în faptă, patriot luminat și naționalist învăpăiat“.

¹⁾ Anexa VI.

Inființarea unui ziar oficial.

Statul austriac de vreme și-a fost dat seama de puterea publică pe care o reprezintă presa. După revoluția din anul 1848 el voia să se servească de ea pentru a putea influența intelectul zdruncinat al populației. Tot odată el doria să propage ideea de stat austriacă în acele regiuni unde populația o părăsise. Pentru acest scop statul austriac se pregătea să înființeze în toate provinciile sale ziare oficiale, care fiind scrise în limba poporului aveau să contribuie la intensificarea sentimentului patriotic.

Ideia înființării de ziare oficiale în diferitele provincii austriace fu lansată de data aceasta de Ministerul de justiție. Ministrul acestui resort la 7 Aprilie 1849 trimise o notă celui dela Interne atragându-i atenția asupra rolului patriotic pe care presa îl poate avea. Prin urmare în fiecare provincie va trebui înființat sau angajat cel puțin un organ publicistic scris în „idiomul regional“. Acestea vor fi susținute de stat și vor avea misiunea să sprijinească autoritățile austriace în activitatea lor de reconstruire și consolidare a situației interne a statului¹⁾. Ministrul de Interne la rândul său își înșuși această idee, trimițând tuturor șefilor administrațiilor un apel, informându-i asupra chestiunii și rugându-i să raporteze cum s'ar putea efectui mai bine acest lucru²⁾. I. Bach, șeful Administrației Bucovinei și fratele Ministrului de Interne austriac, se adresa pentru acest scop șefilor confesiunilor din Cernăuți și celor mai de seamă personalități din societatea cernăuțeană rugându-i să-i comunice cum cred ei că s'ar putea înfăptui mai bine acest proiect.

Rapoartele cerute fură înaintate. Ele diferă în conținut după confesia și naționalitatea aceluia care le-a scris. Anton Kral, directorul liceului din Cernăuți, fost deputat al orașului Cernăuți

1) Nota Ministerului de Justiție din Viena, 7 Aprilie 1849, No. ²⁸⁴⁷_{I. M.}

2) Nota Ministerului de Interne austriac din 18 Aprilie 1849, No. ²⁵⁰⁷_{M. I.}

în parlamentul din Kremsier, omul care pe vremuri sprijinise acțiunea Românilor pentru dobândirea autonomiei Bucovinei, răspunde că un organ publicistic de felul celor proiectate este necesar. Dar aceste organe ar trebui să fie înființate pentru popoare, nu pentru regiuni. Pentru Rutenii din Galiția, Bucovina și Ungaria va fi necesar să se înființeze un singur ziar, asemenea pentru Români din Bucovina și Ardeal. Pater Anton Kunz, preotul catolic din Cernăuți, se plânse că populația Bucovinei are foarte puțină educație socială și politică. Aproape toți locuitorii ei sunt țărani sau intelectuali rusticalizați: o burghezime lipsește cu desăvârșire. Astfel ziarul oficial în scurt timp va pieri din lipsă de abonați, el nu va fi decât un „făt mort“. Totuși un astfel de ziar va putea fi folositor, făcând propagandă eficace contra „Iacobinilor“ clandestini. Pentru tot cazul acest ziar, proiectat pentru Bucovina, va trebui să apară în limba română și germană, de oarece aici aceste două limbi sunt „idiomele cele mai uzitate“.

Christof Petrovici, primarul Cernăuților, împărți populația Bucovinei în intelectuali și masele populare inculte. Intelectualii știu nemțește, deci pot să se servească de organe publicistice scrise în limba germană, originare din Viena. Aceștia așa dară nu vor simți lipsa unui ziar scris în limba română. În schimb „adevăratul țăran bucovinean“, pe care Petrovici susținea că-l cunoaște bine, nu are decât interese materiale. El „nu are nici cea mai mică noțiune despre însemnătatea situațiilor politice și sociale“. Țăranul din Bucovina, negreșit, posedă „calități sufletești“ și în ce „privește judecarea corectă a lucrurilor pricepute de el, nu se află îndărăptul nici unui popor din monarhia austriacă“. Dar, din păcate, orizontul lui este foarte îngust. El stă cu mult mai pre jos ca populația provinciilor germane „în privința mulțimii și a varietății noțiunilor precise“. Limba lui e „săracă în cuvinte abstracte“. El pricepe lucrurile practice, partea materială a vieții. Deci țăranul din Bucovina e bun la practică, dar slab la teorie. În schimb el are predilecție pentru tot ce e „miraculos“ și găsește plăcere în tot ce „e extraordinar și sună ca poveste“. El excelează în povestire de basme. Țăranul din Bucovina mereu visează că un „deus ex machina“ va veni și-l va fericii. Ideile noi, cu care el face cunoștință, nu produc decât „perturbații de noțiuni, care aproape totdeauna exagerează în extravagante“. La anul 1848 masele populare din Bucovina, lipsite fiind de educație politică, trimiseseră în parlamentul vienez șapte țărani cari acoperiră cu rușine țara și scoborîră nivelul parlamentului

la „un Belucistan sau Cabul“. Deci un ziar scris în limba poporului nu este necesar pentru Bucovina.

Alois Alth, juriconsult și avocat din Cernăuți, a emis părerea că dintre națiunile Bucovinei cei mai bine organizați sunt coloniștii nemți. La ei spiritul politic e treaz. În rândul al doilea vin Românii, îndeosebi cei dela munte, cari nu fusese iobagi nici odată. La țărani ruteni de știința scrierii „nici vorbă nu poate fi“. Chiar preoții ruteni sunt foarte puțin instruiți. Dornici de carte și de progres nu sunt decât Nemții și o parte a Românilor. La acești din urmă cunoștința cetirei e „binișor“ dezvoltată. Existența unui journal guvernamental este necesară, și anume redactat în limba germană și română. Căci „orice s'ar zice, națiunea românească este cea dominantă. Ei aparține cea mai mare parte a populației. Cu toate că în regiunile septentrionale ale Bucovinei, pe teritoriul între Prut și Nistru, apoi în regiunile muntoase ale Ceremușului și ale Siretelui domină limba ruteană, totuși grosul poporului rutean din Bucovina posedă cunoștința limbii române; în schimb în județele românești limba ruteană nu este decât foarte puțin cunoscută, ear cetirea acestei limbi este complet necunoscută. În toată Bucovina literele românești sunt cunoscute; astfel un journal românesc va fi înțeles ușor și de populația ruteană“. Ziarul „Bucovina“ merită să fie recomandat. Redacția lui, care făcuse și face propagandă patriotică intensă, în totdeauna avuse o atitudine ireproșabilă. Astăzi ea se luptă cu „diverse dificultăți“ și sprijinul statului îi va fi, probabil, binevenit. Pentru cazul că va deveni ziar guvernamental „Bucovina“ va trebui „să abandoneze tendința dacoromană pronunțată, manifestată până acuma“. Ea făcând aceasta se vor destrăma „cele câteva rezerve care se iviseră în urma publicării unor articole de coloare dacoromană prea pronunțată“.

Teodor Maximovici, preotul greco-catolic rutean din Cernăuți, ținu de datoria sa să comunice unele din dorințele poporului său. El prezintă o listă cu numele comunelor aceloră în care se află supuși de ai săi. Aceste comune, indiferent de numărul Rutenilor aflători în ele, el le numără la cele rutenești. În scoalele acestor comune, după părerea lui rutenești, limba ruteană va trebui să fie obligatorie. Totodată se recomandă ca în aceste comune să fie trimise pe spesele statului cele două gazete rutenești, ce apăreau în Lemberg, cu numele: Halyczkoruski Wistnyk, și Zoria halyczka. Cea dintâiu era organul oficial al guvernului austriac. Pentru celelalte comune din Bucovina, unde

locuesc cetățeni de „buze românești“ se va trimite organul românesc oficial care va apărea într'un oraș din Ardeal.

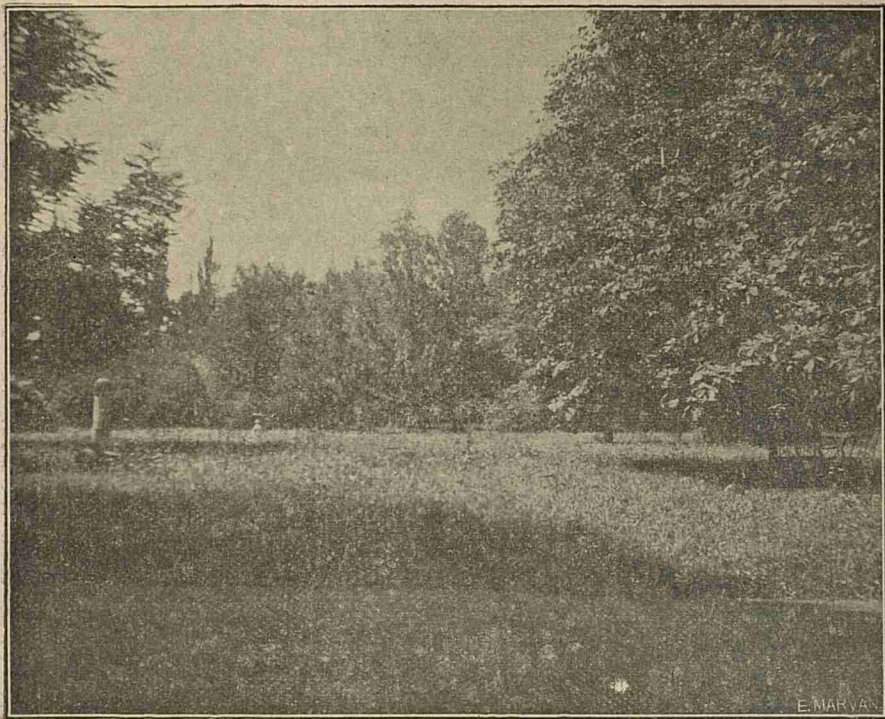
A mai ramas ca consistoriul ortodox oriental din Cernăuți și Alexandru Hurmuzachi, redactorul „Bucovinei“, să-și dea părerea. Dar nici unul nici altul nu răspunse. Alecu Hurmuzachi fu somat de trei ori, ultima dată la 9 Februarie 1850, dar el nu dădu nici un răspuns.

Nu ne miră faptul că Alecu Hurmuzachi n'a răspuns. Părerile exprimate cu privire la înființarea unui organ publicistic guvernamental erau, ce-i drept, variate, dar totuși ele se pot grupa în trei categorii. Unii cereau ca organul publicistic pentru Românii din Bucovina să apară în Ardeal. Deci „Bucovina“ să înceteze a exista. În schimb gazetele rutenești din Galiția se vor revărsa asupra unei mari părți a Bucovinei. Ziarul „Bucovina“ să dispară? Oare convingerile redactorului acestui ziar nu erau diametral opuse acestui plan care culmina în suprimarea organului publicistic al Bucovinei, a singurului ziar al Românilor din Austria! E evident, această idee n'a putut fi acceptată de nici un Român din Bucovina. A doua părere exprimată era ca „Bucovina“ să renunțe a fi ziar independent și să devină organ oficios al guvernului austriac. Or, dorința celor dela „Bucovina“ era în totdeauna ca ziarul lor să fie organ independent, democrat. Îndemnul să vină de jos și dorințele mulțimii să fie aduse la cunoștința celor de sus. Nu era compatibil cu firea unui Alexandru Hurmuzachi, care avea crez politic bine definit, să renunțe la independența ziarului său în schimbul unei sume de bani primite dela stăpânire. Însemna de dezertezi dela datorie, să părăsești pe aceia pe cari i-ai apărat.

Un alt raportor cuteză să nege populației românești din Bucovina orice aptitudine pentru politică și pentru chestiunile care sunt ridicate de asupra vieții materiale. Dar tocmai în coloanele „Bucovinei“ se accentuase deosebitul talent al poporului român pentru poezie, viață de stat, pentru interesul colectiv al maselor populare.

Alecu Hurmuzachi, dacă răspundea, trebuia să polemizeze cu ceilalți raportori. El ar fi arătat că nu e adevărat ce s'a zis despre țăranul român. Între el și ceilalți raportori nu existau puncte de atingere. El nu se putea găsi pe acelaș teren cu ei. A-i convinge el nu ar fi fost în stare, pentrucă ei prezentaseră părerile lor ca dogme politice. Din cauza aceasta Alex. Hurmuzachi nu răspunse și închise astfel pentru totdeauna acest capitol neplăcut lui.

Autoritățile austriace dădură însă ascultare părerilor exprimate de reprezentantul Rutenilor din Bucovina. Ele trimiteau în cele mai multe comune rurale gazeta rutenească guvernamentală, ce apărea la Lemberg. Vezi bine, că redacția „Bucovinei“ nu putu tăcea. În coloanele ei apărură articole despre caracterul românesc al Bucovinei, și se exprimă indignarea că „tuturor superiorităților din Bucovina li se împărtăși programa unei gazete populare ru-

O scenă din parcul dela Cernauca.

tenești, tipărinde în Lemberg cu însărcinarea ca să conlucreze după putință spre lățirea aceleia“¹⁾.

Organul guvernamental proiectat nu s-a înființat. Probabil administrația Bucovinei văzând că întimpină rezistență la Români părăsi ideia. Ziarul „Bucovina“ scăpă de un mare pericol putând să-și continue apariția.

¹⁾ Bucovina No. 43 din 28 Decemvrie 1849 pag. 274 și No. 24 din 17 August 1849 pag. 133.

Înființarea unei tipografii românești.

Alexandru Hurmuzachi, care dela toamna anului 1849 începea să conducă singur ziarul „Bucovina“, avea mari neplăceri cu tipograful Eckhardt. Pe atunci în Bucovina nu exista decât o singură tipografie. Eckhardt grijea de imprimate pentru autorități și adesea lăsa ziarul neterminat. Pe urmă Eckhardt ridica prețurile tiparului cum voia. Alexandru Hurmuzachi adesea era silit să se certe cu Eckhardt pentru a exopera ca ziarul său să apară la timp. „Neregulata eșire a Bucovinei are tot vechile ei cauze, adică ticăloșia tipografiei de aici“, se plânse Alexandru Hurmuzachi într-o scrisoare adresată lui George Barițiu¹⁾.

Pentru a fi scutit de neplăceri. Alexandru Hurmuzachi în cele din urmă se hotărî să înființeze în Cernăuți o nouă tipografie. Pentru acest scop el la 17 Ianuarie 1850 adresă Administrației cernăuțene o cerere amintind că „desele întreruperi pe care le suferă în editarea ziarului său în urma întocmirii incomplete și nepotrivite a singurei tipografii din Bucovina“ îl silesc să înființeze o a doua tipografie. El rugă ca cererea lui să fie recomandată Guberniului din Lemberg²⁾. După trei zile, la 20 Ianuarie 1850, Alexandru Hurmuzachi retractă cererea înaintată pe motiv că a „părăsit momentan intenția de a înființa o tipografie“³⁾. Dar el, se vede, că oral a retractat această notă din urmă rămânând ca cererea lui să fie înaintată Guberniului din Lemberg și rezolvită. După legea industriei Primăria Cernăuților trebuia să-și dea avizul, dacă o nouă tipografie este de lipsă și dacă petiționarul împlinește condițiile morale și materiale cerute. Primarul Suhanek răspunse cu nota din 10 Maiu 1851. El aminti că Alexandru Hurmuzachi posedă „calități personale foarte bune“, manifestase totdeauna sentimentele cele mai loiale și deși nu cunoaște meseria

¹⁾ Bănescu N.: Corespondența, pag. 85.

²⁾ Anexa VII.

³⁾ Anexa VIII.

de tipograf „dă mai mult decât garanție suficientă“ că tipografia va funcționa bine. Apoi înființarea unui a doua tipografii este de lipsă. El recomandă cererea.

În urma recomandății primarului Cernăuților Guberniul din Lemberg acordă lui Alex. Hurmuzachi dreptul de a înființa o tipografie în Cernăuți. I s'a pus condiția ca el să angajeze un conducător de atelier expert, fiindcă nu e tipograf¹⁾.

Iohann Eckhardt auzise de autorizarea dată lui Alex. Hurmuzachi și înaintă apel la Ministerul de comerț. El zise că trebuie întâiu precizate trei lucruri: Dacă înființarea unei noi tipografii e necesară, dacă petiționarul posedă calificația necesară pentru conducerea unei tipografii, și în urmă dacă Alecu Hurmuzachi împlinește condițiile de natură morală. Alecu Hurmuzachi, după părerea lui, nu împlinește nici una din aceste condițiuni. El nu e tipograf și astfel nu va putea conduce o tipografie. „Ce se poate aștepta“ spune el în acest apel, „dela o astfel de tipografie cum e cea proiectată de Hurmuzachi pentru binele comun? Sau poate ea are menirea să nu fie decât un comptoar pentru ziare? Roadele activității lui Hurmuzachi sunt doară destul de bine cunoscute“. Apoi Alecu Hurmuzachi mai e și neglijent. El adesea întârzie cu corecturile. În loc să le facă, interprinde escursii pela țară. El datorește tipografiei sume de bani însemnate, ba chiar oficiului poștal el a ramas dator cu plata transportului gazetei. El e ușuratec, nu posedă nici un capital, și moșia Cernauca e îndatorită. Apoi Alexandru Hurmuzachi publicase mai multe articole care supărase autoritățile. El de mai multe ori fusese amenințat că se va sista apariția gazetei sale. Înființarea unei noi tipografii nu e de lipsă. Tipografia lui, adecă a lui Eckhardt, până acuma făcuse față tuturor nevoilor Bucovinei. Particularii din Bucovina nu publică nimic fiindcă aici „literați nu există“. El, Eckhardt, roagă ca Ministerul să anuleze autorizația eliberată lui Alecu Hurmuzachi decătră Guberniul din Lemberg.

Apelul lui Eckhardt fu trimis dela Minister Administrației din Cernăuți pentru ca aceasta să alcătuiască obicinuitul raport. Șeful Bucovinei cu scrisoarea din 7 Noembrie 1852 îl întrebă întâiu pe Alecu Hurmuzachi, dacă el perzistă în planul de a înființa o nouă tipografie. Alecu Hurmuzachi răspunse afirmativ, dar adaogă că până acuma încă nu putuse găsi un șef de atelier potrivit. Acesta se va aduce din altă provincie austriacă. Acesta odată angajat,

¹⁾ Lemberg Gubernium nota din 27 Maiu 1851, No. 20.366.

tipografia va lua ființă și, desigur, va corespunde „unei generale și adânc simțite necesități“ a populației bucovinene și va contribui mult ca prețul tiparului să scadă, un preț pe care Eckhardt îl „ridicase în mod arbitrar“ ¹⁾).

Șeful Administrației bucovinene trimise la rândul său un raport la Viena. El accentuă în conformitate cu cele induse în expertiza Primăriei Cernăuți că Alexandru Hurmuzachi posedă „calificația intelectuală și morală necesară“, că are destulă avere și că o a doua tipografie este de lipsă. Răspunzând la cele induse de Eckhardt în apelul său, el aminti că „Bucovina“ își sistase apariția din cauza lipsei de abonați, nu din cauza neglijenței și a deselor escursii la țară ale redactorului ei. Cernauca e o moșie mare și foarte rentabilă. A afirma că Alecu Hurmuzachi e serman, nu e adevărat. El propuse ca apelul lui Eckhardt să fie respins, fiind un act care se reduce la motive puțin onorabile.

Însă Ministerul de comerț cugetă altfel. În hotărârea sa el aminti faptul că acordarea dreptului de a înființa o tipografie în Cernăuți lui Alexandru Hurmuzachi nu este decât „o excepție dela obicei“ care nu e „întru nemic justificată“. Decretul Guvernului din Lemberg se anulează și în consecință Alexandru Hurmuzachi nu are dreptul de a-și înființa proiectata tipografie ²⁾).

Înființarea unei tipografii ar fi fost un mare avantajiu pentru Alexandru Hurmuzachi. El scăpa de marile spese, și-și asigura regulata apariție a gazetei sale. Noua interpretare era proiectată ca societate pe acții, pe care le doria să le desfacă între membrii familiei sale ³⁾. Ce folos, planul n'a reușit. Influența unui Eckhardt la Viena de data aceasta a fost mai puternică decât cea a familiei Hurmuzachi.

Legătura cu tipografia lui Eckhardt a fost una din cauzele sistării premature a apariției ziarului „Bucovina“.

¹⁾ Anexa IX.

²⁾ Anexa X.

³⁾ Bănescu N.: Corespondența pag. 85.

Avertizările primite și sistările vremelnice.

Ziarul „Bucovina“ adesea apărea cu întârzieri. Dela un număr la altul, se întâmpla câte odată, să fie mare distanță de timp. Cauzele acestor întârzieri până acuma erau prea puțin cunoscute, Ele astăzi au fost descoperite și pot fi comunicate.

Prima sistare a apariției „Bucovinei“ se explică din faptul că în primele zile ale lunii Ianuarie 1849 în Bucovina se publică starea de asediu. Colonelul Urban dela Ciucea lângă Oradea-Mare o dusese într'un marș forțat până la Năsăud, dar bătut de Bem el se retrase în spre Bucovina, așezându-pe la Iacobenii. Bem o zi petrecuse în Vatra-Dornei.

Rebelii unguri ajungând până la frontierele Bucovinei și Galiției, statul austriac publică în aceste două provincii starea de asediu numind pe generalul Wilhelm baron de Hammerstein comandant militar al lor. Acesta lansă la 10 Ianuarie 1849 un manifest către populația amânduror provinciilor anunțând că toate gazetele își vor sista apariția afară de două guvernamentale, una din Lemberg, alta din Cracovia. Traficul poștal fu suspendat și redacțiile ziarelor suspendate fură invitate să ia contact cu comanda militară generală din Lemberg, care singură e în drept să dispună deschiderea din nou a traficului poștal ¹⁾.

În urma acestui ordin, „Bucovina“ își sistă apariția. Ultimul ei număr înainte de sistare era cel apărut la 5 Ianuarie 1849. Vezi bine, că redacția era atinsă de această neașteptată lovitură primită din partea autorităților militare austriace.

George Hurmuzachi, așteptând un timp ca ordinul amintit să fie desființat, în cele din urmă, la 28 Ianuarie 1849, înaintă Creisamtului Bucovinei o cerere. El rugă pe șeful acestui biuro ca să intervină pela autoritățile militare din Lemberg ca „Bucovina“ să poată apare din nou. El aminti că atitudina redacției a fost în totdeauna „strict loială“ și sentimentele redactorilor ziarului

¹⁾ Anexa XI.

erau îndreptate „în mod neîndoelnic în spre fericirea și forța, în spre libertatea și unitatea statului austriac“. „Bucovina“ nu are alt scop decât „a discuta situația specială, dorințele și necesitățile“ țării Bucovina și „după putință o contribui la accelerarea educației populației“. Fiindcă ziarul fusese înființat cheltuindu-se „mari sume de bani“ sistarea apariției va aduce și pierderi materiale simțitoare. Dacă „Bucovina“ nu va mai apare, atunci țara Bucovinei singură „între toate provinciile Monarhiei austriace va fi lipsită de avantajile unui organ publicistic, ear loialii locuitori români ai acestei țări nu vor avea organ care să-i apere“. În acelaș timp însă populația Galiției se va bucura având la dispoziție mai multe ziare¹⁾.

Apelul lui George Hurmuzachi avu succes. Guberniul din Lemberg cu nota din 8 Februarie 1849 după o prealabilă înțelegere avută cu generalul Hammerstein permise ca „Bucovina“ să apară din nou²⁾. Ea continuă cu apariția la 26 Februarie 1849, inaugurându-și totodată al doilea an de activitate. Deci „Bucovina“ nu apăruse în timpul din 5 Ianuarie — 26 Februarie 1849, deci timp de aproape două luni. Ziarul apărând din nou, redacția bucuroasă anunță publicului cetitor că „priimind noi acum ceruta învoire de a continua „Bucovina“ ne grăbim cu nouă însuflețire a urma edarea foii acestiia“³⁾.

E evident că sistarea apariției gazetei era neplăcută. Dar totuși ea era explicabilă. Odată cu starea de asediu se introdusese și cenzura. Ziarele fură suprimate. Era o măsură generală, care nu lovia numai în existența ziarului bucovinean. Abilitatea lui Georgi Hurmuzachi făcuse ca „Bucovina“ să-și reia activitatea.

Suprimările care urmează de acum înainte au ca motiv felul cum era redigată „Bucovina“. Se critică conținutul și forma articolelor apărute coloanele ei.

În numărul 18 din 22 Iunie 1849 apăruse în „Bucovina“ un articol intitulat „Poziția ierarhiei române în Austria“, semnat cu inițialele E. H. S'ar putea crede că e vorba de Eudoxiu Hurmuzachi. Dar autorul lui a fost Alexandru Hurmuzachi. Acest articol este scris în spirit șagunian și în el se vorbește despre însemnatul rol pe care biserica îl avuse în trecutul românesc. Ea ocrotise „conștiința religioasă“ a Românilor contra Mohamedanismului dela răsărit și în contra Catolicismului care „cu o tărie tot

¹⁾ Anexa XII.

²⁾ Anexa XIII.

³⁾ Bucovina No. 1 din 26 Februarie 1849.

așa de mare irumpea dela Apus“. Se vorbește apoi despre pretențiunile exagerate ale Sărbilor cari doriau să manțină supremația bisericească asupra poporului român din Austria și se exprimă profeția sau amenințarea că poporul român nu va răbda — e vorba de mitropolitul sârb din Carloviț — să i se ia drepturile care i se cuvin, vină tentativa „chiar dela un venerabil și sfințit

Alexandru Hurmuzachi.

purtătoriu de tiară“. Românii din Ardeal vor da la o parte „giugul Sărbismului“ și nu vor înceta cu lupta până nu vor avea „un mitropolit ca cap al bisericii lor naționale“. In Suplementul acestui număr al „Bucovinei“ se zugrăvește în mod drastic felul cum Barițiu fusese maltratată de Ruși și de Austriaci.

Comanda militară din Lemberg se supără rău asupra „Bucovinei“ din cauza acestor două articole. Ea la 29 Iunie 1849 suprimă ziarul. În ziua de 2 Iulie 1849 comanda diviziei din Cernăuți comunică acest ordin Creisamtului din Cernăuți, cerând ca „Bucovina“ să fie imediat suprimată „din cauza felului obraznic și răsvrătitor de spirite în care fuseseră scrise articolele din corpul ziarului și din Suplementul numărului 18 din 22 Iunie a. c.“¹⁾. Creisamtul a doua zi comunică acest ordin fraților George și Alexandru Hurmuzachi și tipografului Eckhardt²⁾. Alexandru Hurmuzachi care fu dovedit drept autor al articolului incriminat din corpul ziarului fu arestat și transportat la pușcăria militară pe care George Barițiu de abia o părăsise.

Situația era din cale afară neplăcută. La 3 Iulie 1849, deci în ziua primirii ordinului, George Hurmuzachi, rămas singur, înaintă Creisamtului din Cernăuți o cerere, zicând că în totdeauna împlinise toate formalitățile cerute de lege. El dăduse numărul cu articolele împincinate cenzurei, ear aceasta nu găsisse nimic jignitor pentru autorități. Redacția în totdeauna manifestase sentimentele „cele mai loiale“ și astfel procedeul recent al autorităților statului este de natură de a produce redacției „cea mai mare durere“. Luând în considerare situația socială și materială, apoi caracterul coredactorului arestat, sunt date toate garanțiile că el nu se va sustrage unei eventuale anchete. Se va aduce și garanția materială cerută. El roagă ca fratele său Alexandru să fie eliberat³⁾.

George Hurmuzachi reuși să-și scape fratele. Alexandru fu eliberat în ziua de 5 Iulie 1849 în schimbul unei garanții⁴⁾. Ceva mai târziu, la 18 Iulie 1849, sosi și nota comandai generale din Lemberg. Alexandru Hurmuzachi de data aceasta nu va fi citat în fața curții marțiale ci va fi trimis la autoritățile civile. Pe viitor însă „dacă el va mai trece dincolo de cadrul permis de lege publicând fraze incendiare, i se vor aplica pedepsele anunțate în proclamația generalului Hammerstein din 10 Ianuarie 1849“⁵⁾.

În urma acestui conflict „Bucovina“ nu apăru aproape o lună. Numărul 19 apăruse la 29 Iunie 1849, ear numărul 20 la 20 Iulie 1849. Reapărând, „Bucovina“ era datoare publicului cetitor cu o explicație. Ea anunță acestuia că ordinul de suprimare sosise „de odată ca fulgerul din cerul senin“. În el se ordonase

¹⁾ Anexa XIV. ²⁾ Anexele XV și XVI. ³⁾ Anexa XVII.

⁴⁾ Anexele XVIII și XIX. ⁵⁾ Anexa XX.

„strinsa oprire a „Bucovinei“ și tragerea redactorilor la judecată ostășască“. Acestea toate s'au întâmplat „pentru modul scrierii întărtător de minți“ obicinuit în ziar. Dară în cele din urmă comanda generală permise ca „Bucovina“ să apară din nou, se ear pentru constatarea delictului de presă „procuratura de stat provocă că dacă ar fi ceva de muștrat în cuprinsul ori în forma No. 18 al acestei foi la timpul său să o supuie judecăței de presă“. Vorbind despre neplăcerile ce Alex. Hurmuzachi le avuse de îndurat, redacția nu numește nume ci amintește că toată neînțelegerea avu ca urmare „oareșcare suferințe ale redacției“. Ea mulțumi tuturor „pentru curata compătimire care ca și o frumoasă rază de soare străluci prin întunericul singuraticii noastre chilii de ispită“ și închizând capitolul de tristă memorie anunță că se „reapucă de lucrurile ei obicinuite“¹⁾. Alexandru Hurmuzachi scriind lui Georgi Barițiu la 3 Martie 1850 îi comunică că „Bucovina, dela eșirea ei, au fost de două ori închisă pân'acum“²⁾. Ear în Suplementul adăogat la numărul No. 41 al „Bucovinei“ din 14 Decemvrie 1849, pag. 259, redacția amintește cu amărăciune că ziarul nu apare de mult, dar și acest timp scurt a fost „și el însuși de două ori ucis cu moarte părută chiar prin poruncă oficială“.

Sistarea apariției era, negreșit, neplăcută. Dar cu cât timpul înainta cu atâta în Ardeal chestiunile deveniră mai neplăcute pentru Români, ear tonul în care erau scrise articolele din ziarul „Gazeta de Transilvania“ era mai vehement. Vezi bine că și corespondențele care sosiau din Ardeal și erau publicate în „Bucovina“ erau ținute într'o formă neobicinuită. Durerea era mare și în consecință și strigătul de durere mai strident. Apoi situația politică în care se afla Moldova nu putea mulțumi pe redactorii „Bucovinei“. În coloanele ei se discutară mult și în mod aprins împrejurările politice sub care gemeau moldovenii. Îndeosebi ocupația rusască, excesiv de îndelungată, umplea de grijă pe frații Hurmuzăcheni cari se gândeau la soluționarea în alt înțeles a chestiunii românești decât cea pe care se părea că Rușii o pregătesc.

În numărul No. 43 din 28 Decemvrie 1849 al „Bucovinei“ s'a publicat un articol programatic. S'a vorbit că constituția Bucovina e promisă, dar nu există de fapt, căci dependența de Galiția mai ține. Reforma administrativă ar trebui terminată și

¹⁾ Bucovina No. 20 din 20 Iulie 1849, pag. 101.

²⁾ Bănescu N.: Corespondența, pag. 74.

pusă în execuție. Școalele din Bucovina care mulțumită grijei ce le-a dus până atunci consistoriul catolic din Lemberg erau „cele mai lenevite din toată împărăția Austriei“, adecă îngrijirea lor cea mai neglijată. În Bucovina nu sunt decât 36 școli primare dintre care unele „sânt faptic“, ear altele „ca și racii din fabulă sunt numai pe hârtie“. Țăranii tot nu sunt desrobiți. Ei se mai află în dependență de boeri, deci sunt iobagi, cu toate că dela anul 1848 iobăgia e desființată. Peste tot țăranii sunt exploatați de cămătari, creștini și evrei. Li se ia o dobândă până la 20°%. „Cămălăria nedreaptă nicăire nu joacă o mai blăstămată rolă fară de pedeapsă, ca aici“.

Ideile exprimate în acest articol ca și în alte articole de acest feliu neliniștiră pe consulul rus din Iași, cu numele T u m a n s k i. Acesta se temea că „Bucovina“ făcând o propagandă liberală prea intență va trezi spiritele adormite ale Moldovenilor, cari în urmă asemenea vor cere reforme interne. Redacția „Bucovinei“ fu informată de corespondenții săi moldoveni că Tumanski se plânse guvernului din Moldova. Acesta fu rugat să inziste la Agenția austriacă din Iași ca ea să sisteze debitul poștal pentru „Bucovina“ ca astfel aceasta să nu poată intra în Moldova. Tot acest Tumanski să fi trimis rapoarte lungi la Petersburg dând știre despre activitatea distrugătoare a „Bucovinei“. „Și apunerea Bucovinei“, se zice în coloanele mult hulitului organ al Românilor bucovineni „fu hotărită. Curierii sburără de aici la Petersburg și la Viena cu acuzări asupra foșoarei provinciale în care zic că ar fi mirosit comunism, soțialism, iacobinism, radicalism, pandacism, demagogism, democratism și Dumnezeu mai știe ce“.

Domnul Moldovei la rândul său, așa era informată redacția Bucovinei, a trimis scrisori guvernului din Viena rugându-l ca să suprime „Bucovina“ sau cel puțin să o oblige de a nu publica nemic despre Moldova.

Nori grei se ridicară asupra micei, dar energicei gazete din Cernăuți. Ea căută să-și explice motivul acestui orcan care se ridică asupra ei. Ea singură își dădu răspunsul. Pentru Rusia „o gazetă românească“ redactată în apropierea principatelor românești „în spirit constituțional și național“ va fi pururea „spin în ochii puterei protegătoare, fiindcă prin o deasă întâlnire cu țerile vecine s'ar putea molipsi principatele cu ideele și principiile Europei apusene“.... „Acele idei străine și neplăcute“ vor fi în stare „să puieze și la granița țerei noastre, să deștepte simțul

năciunal și să ne neliniștească“. Dacă acest lucru se va întâmpla, atunci „păretele despărțitoriu“ între Rusia și principatele românești se va ridica tot mai mare „ear pofta principatelor de a se asimila cu Rusia ar scădea“. Deci „Bucovina“ trebuie oprită și în Austria¹⁾.

Ceea ce „Bucovina“ scrisese, în parte s'a și întâmplat. Abonații din Moldova dela un timp încoace nu mai primiau gazeta, ear guvernul moldovean la provocarea consulului rusesc din Iași se adresa Vienei plângându-se de caracterul periculos al propagandei pe care „Bucovina“ o făcea cu scrisul ei. Urmările acestei intervenții diplomatice erau direct catastrofale.

Bach, ministrul de interne austriac, cu nota din 28 Martie 1850, se adresa baronului Henniger, guvernorul Bucovinei, atragându-i atenția că felul în care sunt scrise articolele „Bucovinei“ „trec dincolo de cadrul permis de lege“ considerându-se „situația internă încă nelămurită în care se află Austria și îndeosebi cea care dăinuește în principatele dunărene“. Față de această atitudine a numitului ziar Henniger este rugat a cunoaște că va fi de lipsă „ca redacția să fie admonestată punându-i-se în vedere mijloacele coercitive“ ce se vor lua pentru cazul că admonestarea „va rămânea neascultată și atitudinea ziarului va fi de așa fel încât nu va contribui să pacifice spiritele populației“²⁾.

Baronul Henniger se achită la 3 Aprilie 1850 de acest ordin. El trimise redacției „Bucovinei“ o notă spunându-i că autoritățile nu vor suferi dacă ea va continua să discute în felul de până acuma chestiunile politice din Austria și cele din principatele dunărene. Se vor aplica pedepsele pentru caz de recidivă³⁾. Totodată el raportă ministrului Bach despre executarea ordinului primit, adăogă însă că ziarul din chestiune nu exercită asupra populației o „influență nefavorabilă“, dar că el peste tot se va sili să-i supravegheze scrisul⁴⁾.

Asupra lui Alexandru Hurmuzachi avertizarea primită a făcut impresie adâncă El a fost oprit de a scrie adevărul despre situația politică în Bucovina și cea din Ardeal, unde Românii sufereau jugul unei nemiloase administrații militare. Ba chiar el a fost avertizat să-și schimbe atitudinea față de situația politică din Moldova, unde erau împrejurări care nu puteau mulțumi pe nimeni. El se și plânge într'o scrisoare către George Barițiu. Se pare că își varsă tot amarul sufletului său față de acest neclintit prietin și colaborator,

1) Bucovina No. 1 din 18 Ianuarie 1850, pag. 4, „Crisa Bucovinei“.

2) Anexa XXI. 3) Anexa XXII. 4) Anexa XXIII.

care cel mai bine putea să-l priceapă. „Primisem“, zice el în scrisoarea sa din 1 Maiu 1850, „o admonițiune (Warnung) foarte categorică din cauza tendinței gazetei în privirea trebilor din lăuntru și chiar a celor din afară, și mai cu seamă din Principatele învecinate“¹⁾.

Dar autoritățile ca și consulul rusesc din Moldova par a fi intrigat și mai departe încontra redacției „Bucovinei“. Ministrul Bach cedă din nou „repetatelor reclamațiuni“ ce-i veniseră din această parte, ordonă ca guvernorul Bucovinei să-l avertizeze pe Alecu Hurmuzachi „pentru ultima dată“ pentru felul său cum discută situația politică a Austriei și a Moldovei, și-l somă pe guvernor să controleze foarte strict atitudinea acestui ziar și la caz de trebuință „fără întârziere“ să dispună cele de cuviință. Acest nou ordin este datat din 29 Iulie 1850²⁾.

La 22 August 1850 Ministrul Bach trimise a treia notă în chestiunea „Bucovinei“. Din nou se făcuseră reclamațiuni la Ministerul de Externe austriac din partea guvernului din Moldova că redacția „Bucovinei“ cu felul ei incendiar de a scrie „neliniștește mereu“ spiritele Moldovenilor. Afară de aceasta „Bucovina“ are o atitudine „constant dușmănoasă“ față de guvernul austriac. Henniger, guvernorul Bucovinei, este somat să „potențeze avertizările“ sale și să raporteze „de urgență“ în ce fel redacția a luat la cunoștință noile demersuri ale statului austriac și în ce fel s'a scuzat că n'a dat ascultare admonierilor anterioare. Guvernorul Bucovinei este somat ca în caz de recidivă să ia înțelegere cu comandantul militar și să supprime ziarul³⁾.

Henniger, guvernorul Bucovinei, alcătui raportul său la 1 Septemvrie 1850. Conform primului ordin primit el somase redacția „Bucovinei“ să înceteze a neliniști guvernul din Iași. Redacția dădu ascultare și nu publică nici un articol de conținut supărător pentru cercurile din Iași. Din cauza aceasta este de mirat cum guvernul din Iași din nou se plânge. El l-a somat oral pe Alexandru Hurmuzachi, ear acesta răspunse că urmase ordinul primit și roagă să i se arate articolele apărute după prima admonestare în care el supărase pe Moldoveni. Spre liniștirea ministrului Bach, guvernorul Henniger comunică că ziarul „Bucovina“ din lipsă de abonați în scurt va apune, ba chiar ea „dela un timp incoace nici nu mai apare“⁴⁾.

1) Bănescu N.: Corespondența, pag. 83.

2) Anexa XXIV. 3) Anexa XXV. 4) Anexa XXVI.

Admonestările primite avură repercusiuni și asupra redactării ziarului. De fapt dela ziua de 3 Aprilie 1850 încoace ziarul „Bucovina“ un timp apare încă regulat, apoi începe să fie publicat cu întârzieri. Dela mijlocul lui Maiu 1850 încoace el își reduce formatul la jumătate. El apare odată pe săptămână în numere duble, dar de mărimea unui singur număr. Suplementul literar dispăre. Din 3 Iulie 1850 el nu apare până la 24 aceleiaș luni. Cea mai mare distanță de timp a fost între numerele 55 - 56 și numărul 57. Ziarul nu apare din 7 August până în 18 Septembrie 1850 Reapărând din nou, într'un timp când autoritățile austriace ca și publicul românesc credea că a încetat să apară, redacția „Bucovinei“ adresează un apel „cătră Domnii Prenumeranți“. Ea amintește cu durere în suflet „că niște împregiurări care amerință totală nemicire și acestei acum singure gazete a Românilor din Austria au produs o neplăcută întârziere în eșirea mai multor numere“. Dar redacția nu s'a dat învinsă „pentra ca să nu rămâie neamicilor noștri bucuria, de a vedea căderea și celui depe urmă organ, care mai cutează a-și ridica glasul spre apărarea drepturilor, și expunerea durerilor națiunei Romane, precum și spre înfruntarea neadormiților ei calumniatori“. Și ca în vremurilor bune dela începutul existenței gazetei, redacția face apel la „curespundinți“ să-i „împărtășească starea lucrurilor de pe la dânșii“.

Dar bucuria dușmanilor „Bucovinei“ de data aceasta din nefericire fu deplină. Nu mai apar decât trei numere. La 2 Octombrie 1850 apare numărul 60. Acesta a fost ultimul număr al „Bucovinei“. Ea a apus fără nu prealabil anunț.

Causa încetării apariției? O vom găsi-o în neconținutele hărțuieli ale redactorului ei cu autoritățile austriace, militare și civile, în Moldova, unde erau mulți abonați, ziarul dela un timp încoace nu mai putea fi trimis, ear în Ardeal abonații erau puțini la număr. Redacția se mai lupta cu dificultăți materiale. Desgustat de toate aceste Alecu Hurmuzachi se lăsă de gazetărie, plecă la moșie și astfel făcu să apună unul din cele mai serioase și mai entuziaste ziare, pe care Bucovina le-a avut.

Sfârșitul.

Gazeta „Bucovina“ făcuse însemnate servicii politice Bucovinei și Românilor din Austria. Într'un timp când Românii din Austria nu aveau decât puțină educație politică, frații Alecu și George Hurmuzachi înființară ziarul „Bucovina“. El avea menirea să susțină interesele Românilor din Bucovina și intenționat sau involuntar discuta chestiunea panromânească. „Bucovina“ a fost pe vremea ei cea mai vastă, cea mai completă și cea mai serioasă publicație românească.

Din programul politic formulat sau propagat de ziarul „Bucovina“ nu mai o parte a fost executată. Autonomia Bucovinei a devenit fapt împlinit. Bucovina a fost redată earăși popoului românesc. Dar visatul Großösterreich nu a luat ființă. El nu s'a înfăptuit din motivul că însași Austria nu voise să se transforme într'un stat federativ, apoi fiindcă statele naționale vecine cu Austria, între ele mai cu seamă statul român, luară o rapidă dezvoltare. Pe măsură ce statul român deveni mai puternic, privirile Românilor din Austria se îndreptară mai mult spre București. În urmă ei uitară Viena așteptând eliberarea dela frații lor liberi de peste frontieră.

Frații Hurmuzachi editând ziarul, desigur, nu-și dădură seamă că-i așteaptă mari dificultăți și multe desamăgiri. A-și da sufletul și a fi prigonit era un lucru supărător. Statul austriac nu simpatiza „Bucovina“ din cauza că era ziar independent. În locul ei Austria bucuros ar fi întemeiat alt ziar, guvernamental, care să nu publice decât articole în care toate acțiunile statului sunt lăudate. Guvernul moldovean la rândul său propaga desființarea „Bucovinei“. De aici se iviră conflicte, cari aduseră mari neplăceri fraților Hurmuzachi. Ne mai putând duce lupta, dușmanul fiind prea puternic, „Bucovina“ apuse, cum apune soarele care în urma sa nu lasă decât regrete.

ANEXELE.

I.

Löbliches k. k. Kreisamt!

Der gehorsamst Gefertigte beabsichtigt hier in Czernowitz eine deutsch-romanische Zeitung unter dem Tittel „Buccowina“ für Politik, Kirche und Litteratur einmal der Woche unter eigener Redaktion erscheinen zu lassen, und zwar wo möglich im Laufe dieser Woche; was derselbe hiemit Einem löblichen k. k. Kreisamte vorgeschriebener Weise ehrebrithig anzeigt.

Czernowitz, am 15. Oktober 1848.

Ferdinand Eckhardt,

Herausgeber der „Buccowina“.

II.

Löbliches k. k. Kreisamt!

Einem löbl. Kreisamt zeige ich ergebenst an, daß ich zu der Redaktion der unter meiner Verantwortlichkeit erscheinenden Zeitschrift „Bucowina“ — deren Fortsetzung mir kürzlich durch das hochlöbliche k. k. Landespräsidium (Kreisämtliche Zahl 209/1849) bewilligt worden — meinen Bruder Alexander beigezogen habe, welcher hier in der Stadt wohnhaft, in gereiftem Alter, absolvirter Jurist und bei dem hierortigen k. k. Landrechte angestellt ist, somit alle Garantien biethet, welche geeignet sind, ihm sowohl auf das Vertrauen der k. k. Behörden, als auf die Theilnahme an der verantwortlichen Redaktion der von mir herausgegebenen Zeitschrift gegründeten Anspruch zu geben.

Czernowitz, den 28. Februar 1849.

Georg Hurmuzaki.

III.

Hochlöblich. k. k. galiz. Landes-Präsidium!

Der ehrerbietigst unterzeichnete österreichische Staatsbürger erlaubt sich in seiner ebenso niederbeugenden als mit Unrecht ihm zugegedachten Lage die geneigte Aufmerksamkeit des Hochlöblichen k. k. Landes-Präsidiums auf eine mit den stets von der hohen österreichischen Regierung geübten und auch in der

Verfassungsurkunde feierlich ausgesprochenen Grundsätzen der Gerechtigkeit gegen, und väterlichen Fürsorge für die eigenen Staatsangehörigen, unverträgliche Behandlungsweise, deren Gegenstand er ist, zu lenken, und um baldige Abhilfe ergehenst zu bitten.

Nach der Eroberung von Hermannstadt durch Bem glaubte der Unterzeichnete in Siebenbürgen, seiner Heimat, weder dieser unglücklichen Provinz selbst, noch auch überhaupt der österreichischen Monarchie unter den ungünstigen Umständen jener Zeit nützliche Dienste leisten zu können, und deshalb zog er sich nothgedrungen unter dem Schutze der kaiserlichen Truppen in die Walachei, wo er längere Zeit aller Politik fremd und unangefochten weilte

Seit einigen Wochen, nämlich am 21. May, sah er sich jedoch daselbst im Städtchen Campina russischerseits unerwartet verhaftet und ohne alles Verhör und jedwede Untersuchung in dieser strengen Haft durch drei Wochen in Ploiestie bewahrt, aus dem einzigen ihm bekannt gegebenen Grunde, weil er ein „gefährlicher“ Mensch sei. Unter dieser nämlich Beschuldigung wurde er auch an das k. k. Platzcommando dieser Stadt überantwortet, welches ihm statt der gewünschten und redlich verdienten Freiheit eiserne Fesseln und das hiesige Stabsstockhaus zum Aufenthalte gab, ohne daß er auch hier einen militairischen Verhör oder überhaupt einer strafrechtlichen Untersuchung zur Ermittlung seiner Schuld oder Unschuld unterzogen worden wäre, weshalb er hier schon durch mehrere Tage in banger Unwissenheit über die ihm zur Last gelegte Schuldhandlung in einem eben nicht ehrbringenden Gefängnisse weilte. Seiner Makellosigkeit in politischer Beziehung sich innigst bewußt und fest überzeugt, sowohl als Professor und vieljähriger Hauptredacteur des höchst loyalen Gazzetta di Transilvania deren Verdienste um die Organisation des Widerstandes der Romanen gegen magyrische Umsturzpartei keinem mit der neuesten Geschichte Siebenbürgens vertrauten Manne unbekannt sein könne, wie nicht minder als vom k. k. siebenbürgischen Gubernium bestätigtes fungirendes Mitglied des romanischen Pazifizirungs-Ausschusses jederzeit eifrigst eine warme Anhänglichkeit an die oesterreichische Monarchie und Dynastie bethätigt zu haben, die ihm den Haß der ganzen ultramagyrischen Partei und mannigfache Verfolgungen zu Wege gebracht hat und ebenso wenig gesonnen seine Eigenschaft als Geistlicher, wie seine unläugbaren Verdienste um Oesterreichs gute Sache und seinen wohl erworbenen Einfluß bei seinen Landsleuten in die Wagschale zu werfen, macht er doch nur auf das gemeine selbst dem verruchtesten Bösewichte zustehende Recht Anspruch, welcher jedenfalls zu seinen Gunsten lautet.

Der § 8 der am 4. März d. J. publizirten Grundrechte gewährleistet jedem Staatsbürger die Freiheit der Person, und ver-

ordnet, daß dem Verhafteten ein mit Gründen versehener Verhaftungsbefehl spätestens 24 Stunden nach seiner Verhaftung zugestellt werden solle. Die im § 12 erhaltene Beschränkung dieses Grundrechtes im Falle eines Krieges oder von Unruhen im Innern kann aber auf den vorwiegenden Fall schon deshalb keine Anwendung finden, weil das Kriegs- und selbst das standrechtliche Verfahren eben nichts anderes als verschärfte und beschleunigte Prozeduren bedingen, der Gefertigte aber eben ein unverzügliches strenges Verhör, d. h. gerade die charakteristischen Erfordernisse dieser ausnahmsweisen Procedur anspricht.

Es wolle daher das Hochlöbliche k. k. galizische Landesgubernium entweder unter förmlicher Bekanntgebung de Anschuldigung eine strafgerichtliche Untersuchung gegen den Unterzeichneten veranlassen, oder falls es gemäß der festen Ueberzeugung des Bittstellers hiezu keinen rechtsbeständigen Anlaß finden sollte, seine unverweilte Entlassung aus der Haft, nöthigenfalls gegen zu leistende genügende Bürgschaft Seitens hochachtbarer hiesiger Personen verfügen, und ihm die Erlaubniß ertheile, bis zur Ermöglichung seiner Rückkehr nach Siebenbürgen hier seinen zeitlichen Aufenthalt zu nehmen. Denn der Umstand seiner Auslieferung an die hierortige Militärbehörde führet denselben ebenso wenig die Gerichtsbarkeit über seine Person zu, als der eben auch hier herrschende Belagerungszustand denselben das Recht zuerkennt, die Civilgerichte und Civilbehörden als nicht vorhanden zu betrachten, ungeachtet diese ihm untergeordnet werden.

Tschernowitz, 22. Iuny 1849.

Georg Baritz.

IV.

Löbliches k. k. Kreisamt!

Der Gefertigte beehrt sich hiemit Einem löblichen k. k. Kreisamte seine Erklärung vorzulegen, daß er zu dem Zwecke der sogleichen Entlassung des Herrn Georg Bariz, oesterreichischen Staatsbürgers, wohnhaft in Kronstadt in Siebenbürgen, Eigenthümers und Redakteurs der von demselben durch elf Jahre (bis zur Okupation durch die ungarischen Insurgenten) in jener Stadt herausgegebenen gediegenen und weitverbreiteten Gazeta de Transilvania, — eines loyalen, um die oesterreichische Sache in Siebenbürgen, seine romanischen Stammesgenossen daselbst und um die romanische Literatur hochverdienten Mannes — aus dem hiesigen Militärstockhause, in das er nur durch das unglücklichste Mißverständnis geraten konnte, — mit seinem Vermögen und seiner Person hie mit Bürgschaft leistet, wienach Herr Georg Bariz durch so lange in der Bucowina verbleiben werde, als das löbl. k. k.

Kreisamt es für nöthig erachten sollte und daß der letztere auf jedesmahlige Aufforderung bei dem k. k. Kreisamte erscheinen werde, um Rede und Antwort zu stehen, im Falle was immer für eine Anschuldigung gegen denselben vorgebracht oder irgend eine Untersuchung mit ihm vorgenommen werden sollte.

Czernowitz, 29. Juni 1849.

Georg Hurmuzaki.

V.

Bukowiner Militair und Grenz dann
Truppendivisions-Commando.

No. 428/p.

An Ein löbliches k. k. Kreisamts Praesidium

Hier.

Note!

Da dem zu Plojesctie in der Wallachey auf Befehl des Herrn kaiserlichen russischen Generalen der Infanterie und Korps Commandanten von Lüders arretirten und hierorts in Haft befindlichen siebenbürgischen Unterthan Georg Baritz nach gutächtlicher Aeüßerung des hierwegen einvernommenen Herrn Hauptmann Garnisons Auditors Wallauschek ein begangenes Verbrechen zur Last nicht gelegt werden kann, überhaupt die Ursache dessen Arretirung hierorts nicht bekannt ist, somit bei dem Mangel eines gesetzlichen Thalbestandes die Freilassung desselben auf freien Fuß gegen Bürgschaft keinem Anstande unterliege, so wird der inhaftirte Georg Baritz Einem löblichen Kreisamts-Praesidio in Erledigung der geschätzten Nota Zahl 2478/a. V. vom 27-ten dieses Monats zur ferneren gefälligen Verfügung mit dem Ersuchen unter Einem abgestellt, den mehrerwähnten Baritz, nach dem eigenen Ausspruche Eines löblichen Kreisamts Praesidiums, unter gehöriger Beaufsichtigung zum Aufenthalte in Czernowitz bis auf weitershin anweisen zu belieben.

Czernowitz, am 29. Juny 1849.

Fischer, Generalmajor.

VI.

Creisamtul Bucovinei către George Bariț.

An den siebenbürgischen Unterthan Herrn Georg Baritz

Hier.

Infolge der vom hierkreisigen Gutsbesitzer Georg von Hurmuzaki geleisteten Haftung, Sie bis zur weiteren Entscheidung auf jedesmaliges Verlangen der Behörden zu stellen, findet man

keinen Anstand Sie auf freien Fuß zu setzen. Es wird Ihnen jedoch gleichzeitig bedeutet, daß Sie die Stadt unter keinem Vorwande verlassen dürfen, eine den Gesetzen entsprechendes Betragen an Tag legen müssen, und in keinerlei Beziehung sich einer Beschäftigung hingeben, die den mindesten Anlaß zu einer Klageführung liefern könnte.

Tschernowitz, den 30. Juni 1849.

VII.

Alex. Hurmuzachi către Creisamtul Bucovinei.

Hochgeborener, Hochgeehrter Herr Gubernial-Rath!

Die häufigen Störungen, welche ich wegen der unvollkommenen und unzweckmäßigen Einrichtung der einzigen in der Bucowina bestehenden Buchdruckerei in meinem Zeitungsunternehmen erfahre, hat mich zu dem Entschlusse bestimmt in Tschernowitz eine Buchdruckerei zu errichten und Ein h. Landespräsidium um die h. Concession zu bitten.

Ich erlaube mir Euer Hochgeboren dieses Gesuch mit der ergebenen Bitte in der Anlage zu überreichen, dasselbe unter Würdigung der darin aufgeführten Gründen dem h. Landespräsidium unterstützend vorlegen zu wollen.

Tschernowitz, 17. Jän. 1850.

Alexander Hurmuzaki,
Redakteur der „Bucovina“.

VIII.

Löbliches k. k. Kreisamt!

Da ich von meinem Entschlusse hierorts eine Buchdruckerei zu errichten, vorläufig abgegangen bin, so ersuche ich hiemit ergebenst, das k. k. Kreisamt wolle mein diesfälliges demselben zur Beförderung und Befürwortung an das h. k. k. Landespräsidium überreichten Gesuch mir rückstellen laßen.

Tschernowitz, 20/8 Jän. 1850.

Alexander Hurmuzaki.

IX.

Hochwohlgeborener Herr k. k. prov. Landeschef!

Auf die von Euer Hochwohlgeboren an mich gerichtete Anfrage, ob ich noch immer die Absicht habe eine Buchdruckerei hierorts zu errichten, — gebe ich mir die Ehre hiemit zu erklären, daß ich allerdings von der mir ertheilten h. Concession den entsprechenden Gebrauch zu machen beabsichtige, und daß nur

die mir in derselben zur Pflicht gemachte Bestellung eines
Gewerbverständigen, da ich einen solchen aus einem
entfernten Kronlande kommen laße, so wie die entsprechenden
Vorbereitungen die Eröffnung des Geschäftes nothwendigerweise
bisher verzögern mußten. In meinem eigenen Interesse liegt es
jedoch letztere nach Möglichkeit zu beschleunigen und ich hoffe
sonach recht bald durch die Eröffnung dieser zweiten Druckerei
einem allgemeinen und dringenden Bedürfnisse
dieses Landes zu entsprechen, wobei ich mir noch die Bemerkung
gestatte, daß hieraus auch dem k. k. Aerar ein nicht unbedeutender
Vorthiel erwachsen dürfte, da die Konkurrenz sodann
natürlich die gegenwärtig willkürlich gestellten, un-
mäßigen Druckpreise beträchtlich herabdrücken wird.

Czernowitz, 12. Dezember 1852.

Euer Hochwohlgeboren Hochachtungsvoll ergebenster Diener

Alexander Hurmuzaki.

X.

An Bukowinaer k. Kreisamt.

No. 21982.

Das hohe Handelsministerium hat mit Dekret vom 21. May
1853 $\frac{\text{Zl. 3899}}{\text{H.}}$ anher bedeutet, daß nachdem die Verleihung eines
Buchdruckereibefugnisses an einen, mit den nöthigen Gewerbs-
kenntnissen nicht persönlich ausgerüsteten Bewerber sich als
eine Ausnahme von der Regel darstellt, welcher nur
unter ganz besonders berücksichtigungswürdigen Umständen
Statt gegeben werden könnte, eine solche ausnahmsweise
Begünstigung des Bucowinaer Gutsbesitzers Ale-
xander von Hormuzaki aber nicht genügend begründet erscheint,
so findet das h. Handelsministerium einverständlich mit der k. k.
oberster Polizeybehörde dem Rekurse des Czernowitzer Buch-
druckers Johann Eckhardt gegen die Entscheidung des k. k. Gu-
berniums vom 27. May 1851. Zl. 20366, womit dem Alexander
Hormuzaki ein Buchdruckerbefugnis für Czernowitz unter der
Bedingung der Aufstellung eines sachverständigen Werkführers
verliehen wurde, Folge zu geben, somit die gedachte Gubernial-
Entscheidung außer Kraft zu setzen.

Hievon wird das k. Kreisamt mit Bezug und unter Rück-
schluß der Beilagen des Berichts vom 2. Februar 1853 Zl. 22727
zur weiteren Veranlassung in die Kenntnis gesetzt.

Lemberg, den 29. May 1853.

Bobowski.

XI.

K. k. Galizische Ober Post Verwaltung
L e m b e r g, am 13. Jänner 1849.

An das k. k. Post Inspectorat in Czernowitz.

Durch den Absatz 3 der Proklamation des k. k. kommandirenden Generals Freiherr von Hammerstein ddo 10. Januar 1849 mit welcher die Provinz Galizien mit Einschluß der Bokowina, dann der Stadt Krakau und deren Gebieth in den Kriegszustand erklärt worden ist, sind sämtliche in Galizien erscheinenden Zeitschriften, mit Ausnahme jener in der h. ä. Zircularverordnung vom 13. Januar 1849 Zl. 338 namentlich aufgeführten eingestellt.

Das k. k. Post Inspectorat wird sonach beauftragt die dort-orts erscheinenden Zeitungsblätter nur unter der Bedingung, wenn sich die betreffende Redaction mit der dießfälligen Bewilligung des h. k. k. galizischen General Commando und auch dann nur nach vorläufig eingehaltener Genehmigung der k. k. Ober Post Verwaltung zur Postbeförderung anzunehmen.

Arlet.

XII.

George Hurmuzachi către Creisamtul Bucovinei.
C z e r n o w i t z, den 28. Jänner 1849.

Löbliches k. k. Kreisamt.

Durch die Proklamation Sr. Excellenz des H. Comandirer und Feldmarschalllieutenant Freiherrn von Hammerstein ddo. 10. Jänner 1849. welche Galizien und die Bukowina in Kriegszustand versetzte, wurde gleichzeitig in beiden Ländern das Erscheinen aller öffentlichen Blätter mit Ausnahme der Lemberger Zeitung und der Gazeta Krakowska eingestellt.

Durch dieses allgemeine Verboth wurde somit auch das von dem Gefertigten redigirte, in Czernowitz in deutscher und romanischer Sprache erschienene Wochenblatt, die „Bucowina“ getroffen.

Indem der Eigenthümer und Redakteur dieses Blattes an das löbliche k. k. Kreisamt die ergebenste Bitte stellte, es wolle Selbes hohen Orts die hiermit nachgesuchte Bewilligung zum Wiedererscheinen der „Bucowina“ geneigtest befürworten, glaubt derselbe seinen Anspruch auf diese Vergünstigung nicht besser begründen zu können, als indem er sich auf die bisherige politische Haltung und die Tendenz dieser Zeitung, so wie auf das unabweisbare Bedürfnis nach einem dieses Land vertretenden Lokalblatte beruft

Was die der „Bucowina“ zu Grunde liegenden politischen Gesinnungen anbelangt, so äußerten sich dieselben stets in der strengsten Loyalität gegen die oesterreichische Krone, so wie in

den unzweideutigsten, auf das Glück und die Macht, die Freiheit und die Einheit des oesterreichischen Gesamtstaates unter dem Banner der konstitutionellen Monarchie, gerichteten Wünschen.

Was die Tendenz der „Bucowina“ anbelangt, so ist dieselbe zunächst dahin gerichtet, als das einzige öffentliche Organ dieses Landes, dessen eigenthümliche Verhältnisse, Wünsche und Bedürfnisse zu erörtern und nach Möglichkeit zur Beförderung der Volksbildung beizutragen.

Sie hat sich aber auch eine höhere Aufgabe gesetzt und die besteht darin, zwischen Deutschen und Romanen eine geistige Wechselwirkung zu vermitteln, einerseits das deutsche Publikum mit dem politischen, socialen und literarischen Zuständen des zahlreichen, unter allen Wechselfällen des Schicksals, der k. k. Regierung treu gebliebenen romanischen Volksstammes in Oesterreich, bekannt zu machen, — andererseits denselben für die deutsche Cultur empfänglich zu machen. Mittheilungen aus der bisher so wenig bekannten stammverwandten Moldau und Walachei zu bringen, die oesterreichischen Interessen, welche die Interessen der Civilisation sind, daselbst zu vertreten und Sympathien für unseren Kaiserstaat zu erwecken.

Nicht nur die Voraussetzung einer billigen Rücksichtnahme auf den zahlreichen Leserkreis der „Bucowina“, sowie auf die bedeutenden Geldopfer, welche die Gründung derselben erforderte, und deren unverschuldeter Verlust im Nichtbewilligungsfalle dem Gefertigten sehr empfindlich sein würde, läßt den letzteren auf eine gütige Gewährung seiner Bitte hofen, — sondern ganz vorzüglich der Umstand, daß im entgegengesetzten Falle die Bucowina unter allen Provinzen der Monarchie allein der Vortheile eines öffentlichen Blattes, die loyalen romanischen Bewohner dieses Landes allein einer publizistischen Vertretung ihrer Interessen beraubt sein würden, während der deutschen, polnischen und ruthenischen Bevölkerung der Nachbarprovinz Galizien je ein oder auch mehrere Organe in ihrer Muttersprache unbeschadet des Kriegszustandes bewilligt wurden, — dieses Land somit alsdann allein von der Anwendung des hochherzigen, von Sr. Majestät dem Kaiser Franz Joseph so wie von dem h. Ministerium proklamirten Regierungsgrundsatz der Gleichberechtigung aller Nationen ausgeschlossen sein würde.

Der gehorsamst Gefertigte bittet unter Anschluß einer diesfälligen Zuschrift des Czernowitzer Postinspektorates ddo 21. Jaener 1849 Zl. 79. Ein Löbl. k. k. Kreisamt, mit der Bewilligung zum Wiedererscheinen der „Bucowina“ auch die gleichzeitige Verständigung der galiz. Ober Postverwaltung gütigst veranlassen zu wollen, damit dieses Postinspektorat durch die Oberpostverwaltung ohne Aufenthalt zur Postbeförderung dieser Zeitung wieder ermächtigt werde.

Czernowitz, den 28. Jaener 1849.

Georg v. Hormuzaki,
Eigenthümer und Redakteur der „Bucowina“.

XIII.

K. k. Landespräsidium, No. 1596.
Lemberg, am 8. Februar 1849.

*An Seine Wohlgeboren dem k. k. Herrn Kreisvorsteher
in Czernowitz.*

Wohlgeborner Herr!

Über das unterm 31. Jänner G. No. 146/a. V. vorgelegte im Anschluße zurückfolgende Gesuch des Gutsbesizers Georg von Hormuzaki finde ich im Einvernehmen mit seiner Excellenz dem Herrn Kommandirenden General, dem Bittsteller die angesuchte Bewilligung zum Wiedererscheinen der von ihm redigierten Zeitschrift „Bukowina“ zu ertheilen — mache aber Euer Wohlgeboren es zur besonderen Pflicht, die Richtung, welche dieses Blatt nehmen wird, scharf im Auge zu halten.

Euer Wohlgeboren ergebener Diener

Indescifrabil.

XIV.

Bukowiner Militair und Grenz dann
Truppendivisions-Commando.
No. 435/p.

*An das löbliche kais. königl. Kreisamts Praesidium
hier.*

Czernowitz, am 2-ten Juli 1849.

Das hohe k. k. gallizische Militair Landes Praesidium hat mit dem hohen Erlasse vom 29-ten vorigen Monats No. 1593 wegen den von den Redakteurs Georg und Alexander Hurmuzaky der romanisch Bukowiner Zeitung besonders in dem Zeitungsblatte vom 22-ten Juny d. J. No. 18 und dem Beiblatt sich erlaubten frechen, die Gemüther aufreizenden Schreibart, bei dem ausgesprochenen Kriegszustande Galliziens und der Bukowina, die Einstellung dieser Zeitung, so wie die kriegsrechtliche Behandlung der Redakteurs anbefohlen.

Wovon Ein löbliches k k. Kreisamts Praesidium mit dem Ersuchen in die Kenntniß gesetzt wird, die Einstellung des oben benannten Zeitungsblattes sogleich gefällig veranlaßen, und von dem Verfügten die Mitteilung anher machen zu wollen.

Fischer, Generalmajor.

XV.

Creisamtul Bucovinei către frații Hurmuzachi.

*An die Redakteure der Zeitschrift die „Bukowina“,
Herrn Georg und Alexander Hormuzaki*

hier.

Das hohe galizische General Kommando Präsidium hat das weitere Erscheinen der von Ihnen redigierten Zeitschrift die „Bukowina“ aus Anlaß der in dem Zeitungs- und dem Beiblatt No. 18 ddo 22. Juni 1849 geführten aufreizenden Schreibart infolge des bestehenden Ausnahmzustandes in der Bucowina einzustellen angeordnet.

Infolge der dießfalls vom hierortigen Divisions-Commando unterm 2. Juli 1849 Zl. 435/a. V. anher gerichteten Zuschrift, wird daher das weitere Erscheinen dieser Zeitschrift hiemit eingestellt und Sie hievon in die Kenntniß gesetzt.

Tschernowitz, den 3. Juli 1849.

XVI.

Creisamtul Bucovinei către tipograful Eckhardt.

Herrn Kreisbuchdrucker Eckhardt

hier.

Das fernere Erscheinen der hier redigierten Zeitschrift: die „Bukowina“ wird mit dem heutigen Tage eingestellt

Wovon Sie zur Nachachtung in die Kenntniß gesetzt werden.

Tschernowitz, den 3. Juli 1849.

XVII.

George Hurmuzachi către Creisamtul Bucovinei.

Löbliches k. k. Kreisamts-Präsidium.

Der gefertigte Redakteur der hier erscheinenden Zeitschrift „Bucovina“ so wie dessen Bruder und Mitredakteur Alexander wurde gestern abends durch das löbliche k. k. Plazcommando eröffnet, daß der in No. 18 der „Bucovina“ enthaltene Aufsatz „Ueber die Stellung der romanischen Hierarchie in Oesterreich“ Seitens der k. k. Militärbehörde beanstandet worden; worauf demgemäß der letztere, mein Bruder, sofort nachdem er sich als der Verfasser jenes Aufsatzes bekannt hatte, in das Militairstockhaus inhaftiert wurde, um einer kriegsrechtlichen Untersuchung unterzogen zu werden.

Nach dem dießfalls von dem k. k. Kreisamte mit der gefertigten Redaktion getroffenen Uibereinkommen hat die erstere jedesmahl Eine Stunde vor der Ausgabe des Blattes ein Exemplar desselben dem löbl. k. k. Kreisamte und gleichzeitig der k. k. Staats-

anwaltschaft zur vorläufigen Censurirung vorzulegen, und nach deren Resultat entweder das betreffende Blatt zu veröffentlichen oder dessen Ausgabe zu suspendieren.

Da nun einerseits diese Norm von der Redaktion auch bei der erwähnten Nummer streng beobachtet wurde, anderseits aber diese Zeitschrift seit ihrem Erscheinen ununterbrochen, und namentlich in der beanstandeten Nummer zu wiederholten Malen die loyalste Gesinnung gegen Oesterreichs Kaiserhaus und die h. Regierung an den Tag legte, — eine Gesinnung, die eben so im Geiste, wie im Programme der Redaktion fest begründet ist; — da endlich der fragliche Aufsatz auch sonst weder dem Inhalte noch der Form nach etwas Anstößiges oder Verlezendes enthält; — so konnte dieser Vorgang, der sehr wahrscheinlich nur darin seinen Grund hatte, daß der Löbl. k. k. Militairbehörde die obige kreisämtliche Maßregel nicht bekannt war, die Redaktion nur mit tiefsten Schmerz erfüllen.

Mit Rücksicht auf die Familien- und Vermögensverhältnisse dann die Bildung und den Charakter des inhaftirten Mitredakteurs, die alle dafür bürgen, daß er sich keineswegs einer allenfallsigen Untersuchung durch die Flucht oder Verbergung zu entziehen suchen werde, bittet der Gefertigte, unter Anbietung seiner Bürgschaft, um die gütige Vermittlung des Löblichen k. k. Kreisamtes in dieser Angelegenheit auf Grundlage des hier auseinandergesetzten Sachverhaltes und namentlich um Veranlassung der Befreiung des Inhaftirten und die Niederschlagung der Untersuchung, oder mindestens um eine allenfallsige Untersuchung des letzteren auf freiem Fuße, — um so mehr, als seine überaus schwächliche Constitution und seine seit Jahren leidende Gesundheit Schonung und Pflege erheischen und er, wie nöthigenfalls durch das Zeugniß eines hochachtbaren hiesigen Arztes dargethan werden kann, auch dermalen seit dem Frühlinge in ärztlicher Behandlung befindet.

Czernowitz, 3. Juli 1849,

Georg Hurmuzaki.

XVIII.

K. k. Bukowiner Milit. und Grenz dann
Truppen Divis. Commando

No. 440/p.

An das löbliche k. k. Kreisamts-Präsidium

hier.

Czernowitz, am 4. July 1849.

Nach Antrag der Untersuchungs-Commission kann der Redakteur des Bukowiner Blattes bis zur weiterer hoher Entscheidung gegen Bürgschaft auf freien Fuß gesetzt werden. Indem ich denselben dem löblichen k. k. Kreisamts-Präsidium hiemit zusende, ersuche ich die Sache der Bürgschaft in Ordnung zu bringen,

und ihm hierauf unter Verpflichtung hier zu bleiben, bis die Entscheidung herablangt wird, auf freien Fuß zu stellen

Das Blatt „Bukowina“ darf jedoch ohne höhere Genehmigung nicht mehr erscheinen.

Fischer, Generalmajor.

XIX.

Creisamtul Bucovinei către Alex. Hurmuzachi.

*An den Mitredakteur der Zeitschrift die „Bukowina“
Herrn Alexander Hormuzaki*

hier.

Zufolge Eröffnung des hierortigen k. k. Truppen Divisions Commando vom 4. Juli 1849 Zl. 440/p. wurden Sie über Antrag der kriegsrechtlichen Untersuchungskommission gegen eine beizubringende Bürgschaft bis zur weiteren Entscheidung des gegen Sie anhängigen Prozesses auf freien Fuß gesetzt.

Sie haben daher infolge der obbezohenen Zuschrift diese Bürgschafts-Urkunde sogleich beizubringen und bis zur gänzlichen Realisirung dieser Angelegenheit sich aus Tschernowitz für keinen Fall zu entfernen.

Tschernowitz, den 5. Juli 1849.

XX.

Bukowiner Milit. und Grenz dann
Trupp. Divis. Commando.
No. 461/p.

*An das löbliche k. k. Kreisamt im Herzogthume Bukowina
hier.*

Note!

Das hohe k. k. General Commando Präsidium hat über den Antrag der Militäruntersuchungskommission hier, die kriegsrechtliche Behandlung über den Redakteur Alexander von Hormuzaki aufzuheben und und zu bestimmen befunden, daß ihm auch fernerhin die Herausgabe der romanisch-Bukowiner Zeitung gestattet sei.

Hievon wird Ein löbliches k. k. Kreisamt mit dem Beifügen in Kenntniß gesetzt, dem Redakteur Hormuzaki über ausdrücklichen Auftrag des hohen General-Commando bedeuten zu wollen, daß wenn er fernerhin noch über die der öffentlichen Ruhe schuldigen Rücksichten bei seinen Blättern hinausgehen wird, und aufreizende Sätze in die Zeitung aufnehmen würde, die in der Proklamazion vom 10-ten Jänner d. J. Punkt 3 angedrohte Verfügung in Wirksamkeit treten würde.

Zugleich wolle endlich Ein löbliches Kreisamt die in der Zeitung vom 22. Juni d. J. No. 18 von dem gedachten Redakteur sich erlaubte Schreibart der eigenen Amtshandlung nach dem Pressgesetze unterziehen.

Fischer, Generalmajor.

XXI.

Ministrul Bach către baronul Henniger, guvernorul Bucovinei.

No. $\frac{473}{M. I.}$ Wien, am 28. März 1850.

*An Seine des Herrn Kreisvorstehers in Czernowitz
Freiherrn von Henniger*

Hochwohlgeboren.

Hochwohlgeborner Freiherr!

Seit einiger Zeit hat das in Czernowitz erscheinende Blatt „Bukowina“ Artikel gebracht, deren Richtung und Ton jene Grenzen übersteigen, welche mit Rücksicht auf die noch nicht gänzlich geordneten Verhältnisse des Inlandes so wie des nachbarlichen Auslandes namentlich der Donaufürstenthümer der oppositionellen Presse durch den, über das Kronland Bukowina verhängten Ausnahmezustand geboten, sein sollten.

Ich verabsäume nicht Euer Hochwohlgeboren hierauf mit dem Bemerken aufmerksam zu machen, daß bei einem Verharren des Blattes in der angedeuteten Richtung eine Verwarnung der Redaktion mit Hinweisung auf die gesetzlichen Repressivmittel, welche der Ausnahmezustand bietet, angedeutet wäre und daß, im Falle solche fruchtlos und die Haltung des Blattes eine für die öffentliche Ruhe und Pazifizierung der Gemüther im Innlande abträgliche bliebe, Eure Wohlgeboren nicht unterlassen sollten die weiteren entsprechenden Schritte der Ausnahmsbehörde zu veranlassen, worüber ich mir Bericht zu erstatten ersuche.

Empfangen Eure Hochwohlgeboren die Versicherung meiner vollkommensten Hochachtung

Bach.

XXII.

Baronul Henniger către redacția „Bucovinei“.

An die löbl. Redaktion des Blattes „Bukowina“.

Seit einiger Zeit hat das in Czernowitz erscheinende Blatt „Bukowina“ Artikel gebracht, deren Richtung und Ton jene Grenzen übersteigen, welche mit Rücksicht auf die noch nicht gänzlich geordneten Verhältnisse des Inlandes so wie des nachbarlichen Auslandes namentlich der Donaufürstenthümer der oppositionellen Presse durch den, über das Kronland Bukowina verhängten Ausnahmezustand geboten sein sollten.

Ich verabsäume nicht die löbl. Redaktion mit dem Bemerken aufmerksam zu machen, daß bei einem Verharren des Blattes in der angedeuteten Richtung ich es nicht mehr bei einer Verwarnung der Redaktion werde bewenden lassen können, sondern jene gesetzlichen Repressivmittel, welche der Ausnahmezustand bietet, werde eintreten lassen müssen.

Czernowitz, den 3. April 1850.

XXIII.

Baronul Henniger, guvernorul Bucovinei, către **Bach**,
ministrul de interne.

Dem hohen Erlaße vom 28. v. M. Zl. 473 gemäß, habe ich an die Redaktion des in Czernowitz erscheinenden Blattes „Bukowina“ eine Verwarnung mit dem Bemerken ergehen lassen, daß bei einem Verharren des Blattes in der im hohen Erlaße ange deuteten Richtung die gesetzlichen Repressivmittel anwenden werde.

Ich kann mit Beruhigung Euere Hochwohlgeboren die Anzeige erstatten, daß die bisherige Haltung dieses Blattes auf die Bewohner des Kronlandes Bukowina keinen nachtheiligen Einfluß übt, und bis nun hierlandes die wenigsten Prenumeranten zählt; dessen ungeachtet werde ich nicht unterlassen, dieses Blatt der besonderen Beaufsichtigung zu unterziehen.

Czernowitz, den 3. April 1850.

XXIV.

K. k. Ministerium des Innern $\frac{\text{Zl. 3691}}{\text{M. I.}}$
Wien, den 29. Juli 1850.

An Seine des Herrn Kreisvorstehers zu Czernowitz

Freiherrn von Henniger

Hochwohlgeboren.

Hochwohlgeborner Freiherr!

Infolge wiederholter Reklamationen sehe ich mich veranlasst, Euer Hochwohlgeboren zu ersuchen, die Redaktion des Blattes „Bukowina“ neuerdings und zwar mit Hinweisung auf die sonst von Seite der Ausnahmsbehörde in Aussicht stehende Unterdrückung des Journals zum letzten Male zu verwarnen und zu einer gemäßigten Haltung bei Besprechung der noch nicht gänzlich geordneten Verhältnisse des Inlandes sowie des nachbarlichen Auslandes zu ermahnen. Ueber die Vornahme dieser Verwarnung sehe ich einem Berichte entgegen und ersuche Euer H. w. die fernere Haltung des gedächten Blattes genau im Auge zu behalten, um nöthigenfalls die weiteren Maßnahmen ohne Säumniß ergreifen zu können.

Empfangen Euer H. w. die Versicherung meiner vollkommensten Hochachtung

Bach.

XXV.

K. k. Ministerium des Innern $\frac{\text{No. 4148}}{\text{M. I.}}$

Wien, den 22. August 1850.

An Seine des Herrn Kreisvorstehers zu Czernowitz

Freiherrn von Henniger

Hochwohlgeboren.

Hochwohlgeborener Freiherr.

Während ich noch immer der Anzeige über jene Verfügungen entgegenstehe welche Hw. in Folge meines Erlaßes vom 29. Juli l. J. Zl. 3691 M. I. bezüglich der unzukömmlichen Haltung der Zeitschrift „Bukowina“ namentlich der darin vorherrschenden feindseligen Stimmung gegen die Regierung des benachbarten Fürstenthumes Moldau zu treffen in dem Falle waren, kommt mir, im Wege des Herrn Ministers des Auswärtigen eine neuerliche Reklamation zu, in welcher über die in diesem Blatte unausgesetzt fortdauernde Beunruhigung der Regierung des gedachten Fürstenthums Klage geführt wird.

Ich ersuche Euer H. w. angelegentlich, die mit früheren amtlichen Erlässen bezielte ernstgemessene Verwarnung der Redaktion des gedachten Blattes nun mehr mit verstärkten Nachdrucke eintreten zu lassen, und mir mit Beschleunigung sowohl über den geschehenen Vollzug dieser Warnung als auch darüber die Anzeige erstatten zu wollen, wie die Redaktion diese Warnungen hingenommen und welche Entschuldigung sie über die Nichtbefolgung der schon wiederholt an sie diesfalls ergangenen Vermahnungen vorgebracht hat.

Die fernere Haltung der Zeitschrift „Bucowina“ wollen Euer H. w. einer verschärften Aufsicht unterziehen und im Falle neuerlicher Unzukömmlichkeiten im Einvernehmen mit dem Militär-Gouverneur zur Unterdrückung dieses Blattes mit Rücksicht auf den Ausnahmzustand schreiten.

Empfangen Euer H. w. die Versicherung meiner vollkommensten Hochachtung

Bach.

XXVI.

Bericht des bukowiner Kreisvorstehers vom 1. Sept. 1850 Zl. 152.
betreffend die Haltung der Zeitschrift „Bucowina“.

An Ministerium des Innern.

Wie ich schon mit meinem Berichte vom 18. Aug. 1850 Zl. 14588 Einem h. Ministerium anzuzeigen die Ehre hatte, habe ich die Redaktion des Blattes „Bucowina“ bezüglich der unzukömmlichen Haltung gegenüber dem nachbarlichen Auslande gewarnt, und derselben bedeutet, daß im Falle selbe nicht aufhören wird die Regg. des Fürstenthums Moldau zu beunruhigen

ich ohneweiters zur Unterdrückung dieses Blattes mit Rücksicht auf den Ausnahmestand schreiten werde.

Die Redaktion hat diese Warnung mit der Versicherung hingenommen daß sie von nun an nichts derartiges in ihr Blatt aufnehmen wird, was die moldauische Regierung zu Klagführungen veranlassen könnte.

So viel ich mich überzeugte wurde diese Mahnung auch beherzigt, denn in der letzteren Zeit ist nichts beunruhigendes für die benachbarte Regierung geschrieben worden, und es befremdet mich, daß die moldauische Regierung neuerdings Klage führt und der Redaktion eine vorherrschend feindselige Stimmung gegen dieselbe zum wiederholten Mal zur Last legt.

Um jedoch der h. Weisung vom 22. Aug. 1850 Zl. 4148 zu entsprechen, erging von mir nochmals eine mündliche nachdrucksame Warnung an den Redakteur, bei welcher Gelegenheit er sich dahin entschuldigte, daß ihm nicht bekannt sei, daß von dem Augenblicke der ergangenen Verwarnung in seinem Blatte gegen die nachbarliche Regierung beunruhigend geschrieben wurde, und erboth sich gleichzeitig die Bekanntgebung jener Numern, in denen neuerliche Unzukömllichkeit vorgebracht worden wären.

Indem ich dieß Einem Hw. zur h. Kenntniß bringe, erlaube ich mir die Bemerkung vorzulegen, daß die Zeitschrift „Bucowina“ ob Mangel von Abnehmern ihrer Auflösung nahe ist, und daß sie seit einer Zeit garnicht mehr redigiert wird.

Henniger.

XXVII.

Scrisoarea deputatului Miron Ciupercovici adresată locuitorilor din Ocolul Câmpulungului moldovenesc.

Cernăuți, la 19 Iunie 1848 c. n.

Cătră a noștrii iubiți Prietini și frați.

Vă înștiințăm că din Mila lui Dumnezeu am ajuns la Cernăuți la 17-le Iunie 1848 c. n., la Cernăuți am găsit numai vro 2. Deputați, deci am trebuit să ne îngăduim încă aicea până ce vor pune unu și Cernăuțanii pentru Târgul Cernăuțului deputat (Abgeordnetär) de mäsrs la Vieana, care alegere de bună samă este hotărăată Marți la 21. Iunie 1848. Și așa vom fi de bună samă gata de pornit Marți după amezăzi cu Ailvagen la Vieana. — Vă înștiințăm că Sucevenii au ales un Deputat dila Hatna care nici de otreabă nu este, și nu va fi, un rus neînțălegători, prost, care päsărueaști tocma pe gustul Leșilor, care acu să află prin țară, de umblă ca să poată înduplica, pre Deputații Bucovinii ca să ție cu Galiția să fie tot o țară, deci noi aceasta căt putem vom apăra și nu ne vom primi cu țară leșască nici înaintea Împăratului măcar ce să fie, ci ne vom ține cum am vorbit, pe Suceveni trebuie ai însămna că dila un târg așa vechi și șau ales

Nimica în loc ca să alegă un om vrednic de a te pute sfătui și pune la cale cu dănsul.

Să știți că Domnul Professor Calenciuc, și Hormuzaci nu mărg la Vieana; Cine va fi mâne la 21. ales vom scrie îndată la pornirea noastră de icea ca să știți.

Dila Rădăuți este ales un om mai vrednic, moldovan și știe și carte —

Dila Boean este eară un Rus, dară știi și moldovenești și să vede om cu minte, carte nu știi —

Dila Vișniță și alte sate din partea Cernăuțului încă nau ales nimică, dară încă în loc de ales să arată oameni cu pilde rele de ceva surbă sfăzi, la care întâmplări au căpătat cătane.

Dila Coțman este un Rus și nu știe nici o vorbă moldovenească, și ne va fi cu unii ca aceștea greu, până vom săi aducem la cale;

Cu Domnul Craishauptman Isăcescul am grăit pentru toate, fiind la olaltă Eu, Vasili Știrbul și Ilie Niculiță și au făgăduit că va scrie să să îngăduia asupra cătră noroade, — Deci să știți și îndată dați știre Deputaților, de ar vini acolo craiscomisar din Suceavă să nu să lasă oamini cu ceva înșalați dară să fie cu minte, mai ales are să margă la Dorna, și să să dei de știre la toți, să nu fie proști, că acu este slobod a vorbi toate ce este drept și că noi sintem acu îndrumu acel groznic, de a vorbi la împăratul singur și să nu teamă, de nimene, numai de Dumnezău. Mă rog prietina vornice Andrei fii bun și dă știre și la soțul meu că sint sănătos. Și despre altile rămân al Dumilorvoastre credincios Prieten a tuturor cunoscuților și prietini compatrioți. Mai pre urmă vom scrie toate trebila, toate

Miron Ciupercovici.

Ceva urma mai în urmă nu putem ști, numai precum că Rușii (Moscalii) mulțime stau gata, nu să știe ace asupra hotarilor țărilor noastre.

XXVIII.

Scrisoarea deputatului Miron Ciupercovici adresată locuitorilor din Ocolul Câmpulungului moldovenesc.

Vieana, în 2 Iulie 1848 c. n.

De bun neam născuților Domnule Părinte Georgie Ciupercovici, Domnul Profesurul Teutul, Domnul Părintele Dașchevici, Domnul Ioan și Iacob Cocinschii, badea Andrii Burduhos vornicul Câmpulungului, și la toți vechilii Ocolului Câmpulungului Moldovinesc.

Iată că vă înștiințazi pre Dumnavoastră cumcă noi cu Mila pre Puternicului Dumnezău la 28. Iunie 1848 c. n. am vinit la Vieana sănătoși, care sănătate poftim la toți și Dumilorvoastre; Intru altele vă înștiințazi că Maestatea Sa Împăratul nostru Ferdinand să află în Tirol la Insbruc, dară în locul împăratului au vinit Erzherzog Johann ca să fie la Raichstag, și tocma în zioa

sosirei noastre în Vieana, au sosit și Înălțimea Sa Erzherzog Johann în Vieana, aceasta cu o paradie foarte mare, decarele Raichstag au fost la 6 Iulie 1848 hotărât ca să fie, dară acuma tocma anume nu putem ști, fiindcă Croația cu țara Ungurească au ceva ne pace au mărs Prințul acolo să pue trebile la cale, și apoi dacă va întoarce deacolo va fi începerea Raichstagului a (Detei). Este nădejde și să aude pre cum că și Împăratul va vini la Raichstag, dară Aristocrafi fac multe împedecări de poate nu var vini; La Italia și pre aiurea, pre cum și la Bohemia la Prag este mai în toate zilele vărsare de singe mare, și aicea este mare frică cum că va intra Rusul, și nu să știi ce va fi, că Vieneni sint toți în armați groznic, ei fac toate slujbele în loc de cătanile Împăratului peste tot locul, pre cum însuș și la Reziđenția Împăratească în Burg și peauirea, și acu când au vinit Prințul au eșit toți în armați în fel ca acela ne spus de frumos Pedestrim, și Călăreți careș cu steagurile sale peste 60,000 mulțimea norodului, dila acești înarmați înainte adecă afară de Gardele naționale, era ne socotit de mulți cumui pădurea, deci acu șidem aice și așteptăm ca doară să va începe Raichstag, noi am vorobit cu Vieneni, am mers la dănșii unde era deputații lor și toți cii mai de frunte la olaltă de ține sfat la 1-tăi Iulie a. an, sau bucurat că am mărs la dănșii și am ținut și noi sfat cu dănșii cu o cuprindere aducerei aminte o Mulțămire despre partea Norodului din Bucovina, pentru ostineala lor, care au avut, de neau scos pozvolenicia tuturor de a ne pufe vorbi și căuta și dreptățile noastre cuprinzind și stările noastre la această adunare care sau întâmplat noao, deci ei sint și să făgăduesc însuși ca nește frați a noastră, că numai de să var deschide odată Raichstag-Deta, apoi toate să vor primi acolo și cererile noastre și să va lucra toate și spre binele nostru ca însuș și pentru dănșii, așa-dară să aveți știință că este ce mai bună nădejde să să îndreptează și să să prefacă spre binile obștesc toate trebile și pentru noi pentru toți.

Cum să va începe Deta noi vom scrie Domniilorvoastre toate ca să știți cum să alcătuesc trebile țării.

Dară din toate tare te rog bade vornice Andrii Burduhos fiind noi avem de lucru mult afară de trebile Așezământului țării noi Ocolul Câmpulungului Moldovinesc ca să te sfătuești cu toți deputații Câmpulungului să fie cam siguripsit pentru vro 400 fr. C. M-e ca să putem întru una aduce de istov hotărîre tuturor proțasurilor noastre, de o întâmplare că de nu va vini Maestatea Sa Împăratul la Vieana a rămăne treaba ca să mergem și noi tocma acolo la Tirol, cum au făcut acuma Deputații Ardelului, adecă un vlădică și cu Dumnalui Domnul Dimitrie Moldovan dila Deva, că sau dus tocma la Insbruc în Tirol la Împăratul, și sau și scos toate cererile lor bune cum au pottit așa leau întărit.

Și întocma noi măcară să nu avem a merge la Tirol ce să șidem numai aicea la Vieana tot ne greșit ne trebuie acești bani, că cum zic noi avem a ne scoate toate orânduealile ținutului

ocolului Câmpulungului Moldovinesc să fie toate slobode a noastre cum au fost în vremile vechi în vremea Împăraților Leopold al II și Iosif Împărat, și este tare multă lucrare la aceasta, deci dacă nu vom scoate treaba aceasta acu la un capăt apoi în veci la întunec și prăpădite ar rămâne toate dreptățile noastre, dară acu este vremea ce de căpitenie a o întrebuița cu toată sirguința că vom dobândio cu ajutorul lui Dumnezeu. Vienenii șar pune vieața pentru noi, cu toată inima stau spre a ne face slobози ca mai înainte vreme, și mai ales noi vrem aceea slobozănie să o avem în vremea viitoare de acum înainte, cum eram când neau luoat la împărăție Austrii, în care stare neau găsit atunci, așa să și rămănem slobози.

Să aveți știre, că Deputații dila Dorna și celelalte sate alor încă au scris ca să le mai facă bani de trebile acestea. Dumna-voastră veți ave acu încă știință că Petiția care sau făcut la Homor sau prăfăcut pucturile toate acelea au rămas numai mai cu înfrumsățare ca să să dei la tipar, de carele în scurtă vreme, după ce vom scoateo dila tipar vom trimite și Dumnilor-voastre ca să vedeți, și să știți ce rugăm dela Împăratul.

Dumnata bade vornice Andrii fii bun și săm trimiteți copia răcursului Morilor și scrisorile ce leam scos astă primăvară dila Craisamt din Cernăuți, care să află la Domnul Mihalachi Teutul și te rog bade vornice ca să spui socrului meu ca să aibă de grijă ca să nu mi să pască erbile cele de fânați la munte, așijderea și finului Mihalachi Macovei dila Brieaza spuneții multă închinăciune dila mine. Eu lam fost rugat ca să aibă purtare de grijă pentru facerea fânului din Manaila să caute niște oameni harnici ca să dei erbile ori în parte ori cu bani să pue lucrători care pentru aceea în nădejdea Dumisale mă las — și deosăbit te rog bade vornice ca să ostinești la moară la Nicoara ca doară im va găti lucru acolo după olaltă să numi stei lucru ne gata la casă, și să chemi pe stoleriul pre Scliva ca să ei măsură săm facă fireștile la casile acele din sus cu steclă cu totul, și cum te vii tocmi săi plătească soțul meu, eară ce să atinge de lucru lacatășului să grăești cu lacatășul din Pojorâta săm lucreză, și cea ti isă va plăti.

Și după primire acestui răvaș fiți voitor de bine a ne scrie despre toate trebile, nu cruțați hărtiea, dară despre toate ca să știu cum stau trebile și eu aicea; și scrieți și dila mine deacasă cum să află acolo.

La Italiaea acu au ajuns fontul de carne de vită trii husăși până la trii Lei, și fontul de carne de cal 2 fr. W. W. aicea la Viana în căs scumpe toate celea căi plin de norod.

Vă poftesc ca să binevoiți a împărtăși acest răvaș la care sint a noștrii prieteni cunoscuți al ceti. Intru altele rămân a Dumilor Voastre de bine voitor și plecat prieten la toți.

Miron Ciupercovici, Deputat.

La mine după această adresă săm scrieți răvașale că mă vor afla.

Tabla de materii.

	Pag.
Situația politică în Bucovina în anul 1848	3—13
Programul ziarului „Bucovina“	14—25
Cazul Barițiu	26—29
Înființarea unui ziar oficial	50—34
Înființarea unei tipografii românești	35—37
Avertizările primite și sistările vremelnice	38—46
Sfârșitul	47
Anexele	49—67
